

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ledaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENE

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izbija vsak dan nrtraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Il Bollettino No 801

Attività esplorativa e di artiglierie in Egitto

L'aviazione dell'Asse ha bombardato le retrovie nemiche - 4 velivoli inglesi abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Attività esplorativa e di artiglierie sul fronte dell'Egitto.

L'aviazione dell'Asse ha portato la sua offesa sulle retrovie nemiche colpendo accampamenti e colonne in movimento.

In duelli aerei tre Curtiss e un Hurricane sono stati abbattuti dai cacciatori tedeschi. Sugli aerodromi di Micabba e Ta Venezia bombardieri nostri e germanici hanno colpito attrezzature e velivoli al suolo.

Vojno poročilo št. 801

Ogledniško in topniško delovanje v Egiptu

Oso letalstvo bombardiralo sovražno zaledje - 4 angleška letala sestreljena

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Ogledniško in topniško delovanje na egiptovskem bojišču.

Oso letalstvo je napadalo sovražno zaledje ter zadelo sovražna taborišča in korakajoče kolone. V letalskih bojih so nemški lovci zbili tri letala vrste »Curtis« in eno vrste »Hurricane«.

Naši in nemški bombniki so zadeli naprave in letala na zemlji na letališčih v Mikabbi in Ta Veneziji.

Junaški nastop divizije »Ferrara« v Črni gori

Rim, 7. avg. AS. Pomemben očistevalni nastop proti uporniškim in komunističnim oddelkom v Črni gori je izvedla pehotna divizija »Ferrara«, ki se je že proslavila v bojih z Grčijo pri krajih Kalibaki, Bus Devrit, Goliko in Telepini. Številne in dobro oborožene komunistične sile so se osredotočile v dolini reke Pive, kjer so se na izredno ugodnih obrambnih postojankah nameravale za vsako ceno upirati. Poveljnik divizije »Ferrara« je dobil povelje za napad in za neusmiljeno zasledovanje sovražnika do hercegovske meje. Nastop je bil smel in tvegan. Izvedla ga je kolona, ki jo je sestavljal en pehotni polk, bataljon Crnih sraj, en maskovalni oddelek, tankovski oddelek, tri baterije in ženijski oddelek.

Nastop se je začel 9. junija. Bitka se je delila v dvoje obdobje: napad in zasledovanje. V prvem obdobju je bila zasedena neka tesna soteska, odbit prvi nasprotni odpor, nato pa se je napredujočim kolonom odprla široka dolina Brezne. Tanki in napadalni oddelki so očistili dolgo vrsto hiš, v katere so se zakopali nasprotniki. V kratkem času so bile sovražniki iztrgane tudi postojanke Bundoš, Cista Strana in Stiverovae, ki so predstavljale napredujočim oddelkom resno nevarnost ob boku. Po dolgem pohodu je bil dosežen prvi cilj, Pajovo polje. Sovražnik je brez uspeha izvedel

Japonska in indijska vprašanja

Tokio, 7. avg. AS. Zastopnik japonske vlade Hori je znova točno določil japonsko stališče glede indijske neodvisnosti, potem pa govoril o angleškem delovanju, ki hoče vseindijskemu kongresu v Bombayu preprečiti, da bi potrdil sklepe, ki jih je izvršni odbor kongresne stranke sprejel na zborovanju v Wargi. Te spletke hočejo odtrgati indijske mohamedance od drugih skupin v kongresni stranki, dalje spada v isto vrsto angleška razbijalna politika, ki se kaže z imenovanjem Indijev v izvršni odbor indijske vlade, v siloviti propagandi, ki naj dokaže, da bo Japonska napadla Indijo, če se bodo angleške sile umaknile. Zastopnik japonske vlade je dokazal zlaganost angleških trditvev in dejal, da Japonska ne bo nikdar trpela, da bi se Indije posluževale zavezniške države, pa naj bo odvisna ali neodvisna. Za Japonsko je vprašanje indijske neodvisnosti izključno indijsko vprašanje in se morajo glede njega odločiti Indijci v tej skrajni uri.

Nova poimenovanja na Kosovem

Tirana, 7. avgusta. AS. Ministrski svet je odobril odlok notranjega ministra za takojšnje ukinitve vseh slovenskih imen, ki jih je bivša jugoslovanska vlada vsilila Albancem, ki so pripadali bivši Jugoslaviji in v seznamu prebivalcev, na napisih in v vseh uradnih seznamih, kjer je večina albanskih prebivalcev vpisana s poslovanjskimi imeni. Istotako je bilo tudi z imeni krajev in mest. Z odredbo ministrskega sveta bodo tako za vedno izbrisani sledovi, ki so spomin na odvratno sužnost, katere je bilo Kosovo dokončno odrešeno.

Seja romunske vlade

Bukarešta, 7. avgusta. AS. Ministrski svet je imel pod predsedstvom profesorja Mihaela Antonesea vladno sejo, na kateri je sprejel važne administrativne ukrepe za pospešitev industrije in trgovine v Bukovini, Besarabiji in Čezdnjestriju. Sprejeti so bili tudi odloki o povišanju plač javnim uradnikom, glede krušnih cen in javnih del.

Napredovanje proti Krasnodaru

Timoševskaja zavzeta — Hitri oddelki so že 50 km pred Majkopom — Hudi boji pri Rževu — Včeraj je bilo sestreljenih 138 sovjetskih letal

Hitlerjev glavni stan, 7. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja: V kavkaškem področju nemške in romunske čete zasledujejo sovražnika v smeri proti Krasnodaru v veliki vročini in z izrednimi napori, ki jih ima pehota na pohodu. Zavzeto je bilo mesto Timoševskaja, ki leži na nekem železniškem križišču.

Hitri oddelki so v sunkih iz mostišče preko Kubanja prispeli 50 km severno od Majkopa. Dnevni in nočni napadi letalstva so bili naporni na prometno prenikanje in sovjetske železniške naprave na severnih obronkih Kavkaza ob črnomoškemu obali ter na spodnje Volgino koleno.

Severno od Sale so nemške in romunske čete v boju z novo prispelimi sovražnimi silami. Pri obrambi pred sovražnimi protinapadi je neka tankovska divizija samo včeraj uničila 51 težkih tankov.

V velikem donskem kolenu je sovražnik ponovil svoje brezuspešne napade.

Pri Rževu so Sovjeti nadaljevali svoje obupne razbremenilne napade. Močna bojna in strmoglavla letala, kakor tudi edince protiletalskega topništva so zelo razbremenile kopenske oddelke pri težkih obrambnih bojih. Sovražnik je imel visoke izgube v ljudeh in gradivu.

V Finskem zalivu je bil z bombami popljen sovjetski stražni čoln pred Lavansaarijem. Štiri nadaljnje čolne so poškodovali iskalci min.

Na visokem morju je letalstvo obstreljevalo s težkimi bombami taborišče sovjetskih čet na Ribiškem polotoku, kakor tudi sovjetsko topništvo jugozahodno od Murmanska.

Na vzhodnem bojišču je bilo včeraj sestreljenih 138 sovražnih letal. Osem lastnih letal je pogrešanih.

Nekaj angleških letal je včeraj izvedlo v veliki visini vzemirjevalne polete nad jugozahodno in zahodno Nemčijo. Zadnje noč je angleško letalstvo usmerilo svoje napade zopet

nočni napad. Takojšnja obramba ga je napočila v beg in mu zadala hude izgube. V naslednjih desetih dneh je poskušal sovražnik z besnimi napadi ustaviti napredovanje, toda ni uspel. Niti srdita obramba močno utrjene gore Varda ni zaustavila zagona italijanskih vojakov. Sovražnik je nato skušal organizirati odpor pri Goranskem, kamor je poklical vse svoje okrepitve, toda naši oddelki so premagali težavno zemljišče in s podporo topništva in mozarjev so prisilili sovražnika k neurejenemu umiku. Goransko je bilo zasedeno.

Odslej razbiti in neurejeni sovražnik ni mogel več nuditi resnega odpora diviziji »Ferrara«. Poveljnik je zapovedal neusmiljeno zasledovanje. Neke manjša kolona arditov in Crnih sraj je dobila nalogo, zasedi Orah in Zuhvo, kar se je zgodilo po 11 urnem pohodu, med katerim je bilo več močnih spopadov z nasprotnikom, ki je pustil na bojišču številno orožje vseh vrst in celo en top. »Ferrara« je nato dosegla Avtovae in Gacko ter je prišla na hercegovsko ozemlje, kjer je prišla v stik s četami druge italijanske skupine, ki je nastopala na njeni levici.

Nato se je začelo uničevanje v zaledju preostalih uporniških skupin. V kratkem je bilo celotno črnogorsko ozemlje, ki so ga imeli popolnoma v oblasti komunisti, kateri so plenili in rušili ter pobijali del prebivalstva, v celoti očiščeno, in prebivalstvo je sprejelo oddelke divizije »Ferrara« kot rešitelje. Čete te divizije so izpolnile svojo nalogo v pokrajini, dolgi nad sto kilometrov, ki je omogočila sovražniku polno zased in možnosti za obrambo. Zajetega je bilo mnogo orožja, veliko število ujetnikov in osovobojeni so bili tudi nekateri vojniki, ki so padli v sovražne roke. Divizija Ferrara je zopet pokazala pri čiščenju Črne gore svojo sposobnost ter je zapisala nove svetle strani svojega junaštva.

Potopitve trgovskega brodovja povzročajo vedno večje skrbi Amerikancem in Angležem

Berlin, 7. avgusta. AS. »Börsen Zeitung« piše, da stoji Angleži in Amerikanci pred dvema važnima vprašanjima: pospešiti gradnjo ladij za obrambo pred podmornicami in graditi v že obratovalnih ladjedelnicah take vrste ladij, ki bodo nadomestile vrzeli v njihovi mornarici ter še popravljati poškodovane ladje. V zadnjih predvojnih letih so angleške ladjedelnice izdelale milijon ton ladij na leto. Poznejša leta je ta proizvodnja padla in kakor je »Daily Ekspres« moral sam priznati, bodo vse angleške ladjedelnice težko izdelale poldrug milijon ton ladjev na leto. Fantastične številke o proizvodnji ameriških ladjedelnic nimajo velikega pomena, ker te ladjedelnice proizvajajo v glavnem polagalce min, ladje za lov na podmornice in tovorne ladje. Ko je Roosevelt leta 1939 začel s svojimi velikanskimi načrti, ni računal na to, da bo treba graditi tudi ladje za obrambo pred podmornicami. V Ameriki ni nihče mislil, da bodo mogle osne podmornice delovati na ameriških obalah. List nato navaja, kako je bilo sporočeno, da bodo te ladjedelnice do julija izdelale 71 novih ladij s 717.000 tonami. Kmalu nato so govorili že o 780.000 tonah, 24 ur nato o 810.000 tonah, dokler ni admiral Land napovedal 810.300 ton. To se razume, ker so ravno te dni prihajala nova poročila o potopitvah, saj je samo Nemčija potopila 815.000 ton sovražnega ladjevja. Roosevelt je hotel za vsako ceno, da mora biti število njegove novogradnje večje od števila izgubljenih ladij. Po drugih poročilih so v juliju ameri-

na stanovanjske četrti več mest v rensko-westfalskem industrijskem področju. Civilno prebivalstvo je imelo nekaj izgub. Razdiralne in zažigalne bombe so povzročile nekaj stvarne škode in škode na zgradbah. Nočni lovi so s protiletalskim topništvom sestrelili 7 napadajočih bombnikov.

V boju proti Angliji je nemško letalstvo včeraj s težkimi bombami obdelovalo vojaško važne naprave v jugozahodni Angliji. V noči na 7. avgust so bila napadena pristanišča in obojevalne naprave v vzhodni Angliji ter na vzhodni škotski obali. Opaziti je bilo več velikih požarov. Vsa letala so se vrnila.

Berlin, 7. avgusta. AS. Zadnje noč so angleška letala napadla nekatere kraje na Vestfalskem in v Porenju in naredila nekaj gmotne škode. Z druge strani pa so nemška bojna letala isto noč bombardirala pristanišča na severni angleški obali ter cilje v Midlandu. Vsa nemška letala so se vrnila.

Berlin, 7. avgusta. AS. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so nemške čete v donskem kolenu

odbile sovjetske protinapade ter jim zadale težke izgube. Nemško letalstvo je sestrelilo 25 tankov ter 200 avtomobilov. Sovjetski poskus, pripeljati v prvo bojno vrsto sveže čete in novo gradivo preko železnice pri Stalingradu, je preprečilo nemško letalstvo. 17 vlakov je bilo ustavljenih in uničenih.

Novi sovjetski generali

Rim, 7. avg. AS. Imenovanj je bilo 38 novih ruskih generalov, katerih imena prinaša »Pravda«. Da je med Sovjeti vojska in politična kriza, je dokaz dejstvo, da se niti »Pravda« ne obotavlja poudarjati, da bi kazalo spremeniti poveljnike. Kadar so poveljniki tepeni, nastopa nepretrgano laže ali težje vprašanje, kako dobiti drugih, ki jih Stalin in njegovi smatrajo za pripravnejše, da rešijo boljševo armade pred grožčo usodo. Zaradi tega torej ni brez pomena, če najuglednejši list sovjetske vlade prinaša seznam novih vojaških poveljnikov, ki so jih v naglici imenovali celih 38, da bi rešili boljševo sprčo vdirajočega pritiska osnih sil.

K bojem na južnem bojišču

Berlin, 7. avgusta. AS. »Zwölf Uhr Blatt« piše: Ko so hitri nemški oddelki pretrgali najvažnejšo kavkaško železniško zvezo, so uspeli prodreti globoko onstran Kubanja. Mesto Tihorjecki, ki je važno železniško križišče, je bilo v naskoku zavzeto po hudih bojih od hiše do hiše. Boljševiki so se namreč trmasto upirali. Ruski oddelki so poskušali celo ponovno vdreti v mesto, pa so bili s krvavimi izgubami odbiti. Nemci in zavezniški napredujejo naprej proti jugu. Pehota pri stražni vročini prodira tudi po 60 km na dan. Severno od Armavira so hile znatne nasprotno sile obkoljene in uničene. »Zwölf Uhr Blatt« tudi poudarja, da zaradi prekinjene, železniške zveze med Kaspijskim in Črnim morjem ne bodo mogli več prevvažati petroleja iz Majkopskih vrelcev v rafinerije na severnem Kavkazu. Iz vojaškega vira se je prav tako izvedelo, da je izvedlo nemško letalstvo množične napade na železniške proge in naprave pri Kurganaji zahodno od Aramavira ter na črnomoško pristanišče Tuabse, kjer se konča petrolejski vod. Včeraj je bilo na južnem odseku sestreljenih 40 sovjetskih letal.

»Völkischer Beobachter« pa je zvedel iz vojaškega vira, da se v velikem donskem kolenu boji nadaljujejo v prid nemških in zavezniških sil. Samo na enem odseku je bilo uničenih 25 so-

vjetskih oklepnih vozil. Zahodno od Stalingrada je nemško letalstvo v velikem številu bombardiralo sovražne zveze ter je zadelo 17 vlakov, ki so vozili vojaštvo in orožje na bojišče.

Nesoglasje med Angleži in Sovjeti

Rim, 7. avgusta. AS. Iz vseh poročil nevtralnih virov ter iz besednih in nič več prikritih dejanskih nasprotnih tokov se vidi, da je napetost med Sovjeti in Angleži vedno bolj ostra. Angleži in Amerikanci ne morejo izpolnjevati svojih vojaških obljub, čeprav Sovjetska Rusija skrajno potrebuje njihovo pomoč, ker so njene armade v zelo kritičnem položaju na bojišču. Poleg nemogućnosti poslati pomoč je Moskva spoznala tudi premalo dobre volje pri svojih zavezniških iz velikanskega nasprotja med njihovimi vse obetajočimi obljubami in med redkimi izpolnitvami teh obljub. Moskva spravlja to trdo resnično v zvezo z izjavami, ki jih je svoj čas podal bivši angleški minister za letalsko proizvodnjo polkovnik Moore Branson, ki je rekel: »Želim, da bi se nemška in sovjetska vojska medsebojno uničili. Tako bi postala Anglija gospodujoča sila v Evropi.« Ne da se zanikati, da takšne besede popolnoma odgovarjajo angleški stoletni goljufiji politiki.

Špansko-portugalsko prijateljstvo

Tetuan, 7. avgusta. AS. Gojenci portugalske pomorske akademije so naredili poučni izlet v Španski Maroko, kjer so obiskali stari portugalski trdnjavi Arcila in Aleazarquivir na atlantski obali. Castnikji in gojenci so doživeli topel sprejem španskih oblasti in maroškega prebivalstva. Obiskali bodo tudi Cepto in druge stare portugalske trdnjave v Sredozemlju. Španski krogi so porabili to priložnost za izjavo o prijateljskem razmerju in političnem sodelovanju med Španijo in Portugalsko v obojestranski prospeh.

Prevozna letala — na škodo bombnikov

Buenos Aires, 7. avgusta. AS. Osne podmornice zadajajo iz dneva v dan težje udarce angleškemu ladjevju. Vsi pripomočki in vsi dosežani napori za preprečitev novih potapljanj so odločno nezadostni. Položaj je vzemirljiv. Kakor poročajo severnoameriški časopisi, je načelnik za letalsko proizvodnjo v Združenih državah sporočil, da mora 20% tovarn, ki so doslej gradile večmotorne bombnike, v bodoče izdelovati velika preokceanjska prevozna letala. S temi letali bodo pošiljali neobhodne potrebščine ameriskemu ekspedicijskemu zboru v Angliji. Gradnja prevoznih letal bo šla na škodo bojnih letal, ki jih Angleži in Amerikanci prav tako krvavo potrebujejo.

Carigrad, 7. avgusta. AS. Turška vlada je kupila panamsko petrolejsko ladjo »Oil Shipper«, ki je bila zasidrana v Smirni, ker po vstopu Paname v vojno ni več mogla zapustiti smirnskega pristanišča.

Visoki komisar, poveljnik armadnega zbora in zvezni tajnik med oddelki oboroženih sil

Navodila Eksc. Graziolija za poslovanje občin

Včeraj so Eksc. Visoki komisar, poveljnik Armadnega zbora in zvezni tajnik obiskali številne občine v lošaškem okraju, med njimi tiste ob pokrajinski meji. Posebno so se ustavili na Velikih Blokah, Novi vasi, Loškem potoku

in Starem trgu ter se pomudili pri oddelkih Oboroženih sil, ki so ondot razporejeni. Eksc. Grazioli je proučil različna vprašanja, ki se tičejo poslovanja občin in pa prebivalstva v teh krajih.

Visoki komisar predsedoval seji pokrajinskega odbora za vzporeditev preskrbe in cen

Včeraj dopoldne ob 11 je predsedoval Visoki Komisar v vladni palači sestanku pokrajinskega odbora za vzporeditev preskrbe in cen. Navzoči so bili Zvezni Tajnik in vsi člani navedenega odbora. Snov dnevnega reda, zlasti pa proizvodnja, cene in razdeljevanje premoaga so bili predmet natančnega in koristnega proučevanja, ki so se udeležili navzočni strokovnjaki in sindikalni direktanti.

Ugotovljene so bile mere za intenzifikacijo proizvodnje in razen tega je bil določen poseben razpored za pravično razdelitev kuriva s posebnim ozirom na javne interese ter korist zasebnih potrošnikov.

Visoki Komisar je povzemač vsebino razpravljanih določil, da se sklepi odbora čim preje uresničijo z objavo odgovarjajočih zakonodajnih ukrepov.

Pred 450 leti je Kolomb odkril Ameriko

Na južnozahodnem obrežju Španske, ondi, kjer se Rio Tinto izliva v Atlantski ocean, je malo pristanišče Palos. Prejšnji prebivalci so bili zaradi nekega upora kaznovani s tem, da so morali imeti za kralja zmeraj na razpolago dve visokokrovni jadrnici, tako zvani karaveli, s posadko in vsemi potrebnimi za plovbo vred. V poletju l. 1492, je tjakaj prišel Kristof Kolomb in je doživel pri ladjedelniški družini Pinzon velikansko navdušenje za svoje velike čezmorske načrte. K onima dvema vladnima karavelama je najel še tretjo, manjšo jadrnico in dne 3. avgusta 1492 so admiralska ladja »Santa Maria«, dalje jadrnici »Pinta« in mala »Nina« odplule s 120 ljudmi posadke iz luke Palos in odjadrale na daljni Ocean.

Na konec sveta in so njih ladje obtičale v morskem rastlinstvu. Pa so se pomirili, ko so v njem videli živega raka, in je Kolomb dejal, da je to znak, da so blizu suhe zemlje. V resnici pa so bili ti »krajvi pašniki« velikanska polja plavajočih alg, ki pokrivajo morje na tem mestu 60.000 kvadratnih milj daleč naokoli in kar se še danes ni nič spremenilo, in to je Saragoško morje. Spet jih je obšla groza, ko je igla magnetna spremenila lego, pa jih je admiral tudi glede na to potolažil. Potem so pluli v najlepšem vremenu milje in milje daleč naprej in so bili zmeraj bolj oddaljeni od domovine. Konec oktobra so se karavele izmotale iz zelenega rastlinskega morja in večkrat so pomorščaki že mislili, da vidijo na obzorju kopno zemljo. Zaradi tega je dal Alonso Pinzon, ki je vodil »Pinto«, zapeti hvalnico, a ko so videli, da so se spet zmotili, so hoteli odriniti nazaj v domovino. Toda trdna vera admirala, da bo dosegel uspeh, jih je opogumila. Kolomb pa je moral svoje ljudi vendarle z zvijačo pridobivati: v dnevniki je zapisoval mnogo manjše število milj, kot pa jih je bilo v resnici. Kolombov sin je po smrti svojega velikega očeta tudi dokazal, da ni bilo na ladjah nobenega upora.

Admiral Kristof Kolomb (Cristoforo Colombo) se je kot sin preprostega suknarja rodil leta 1456, v Genovi, kjer še zdaj stoji lep njegov spomenik. V šolah in na univerzi v Paviji se je učil matematičnih ved in je že zgodaj spoznal tuje dežele na voznjah v Anglijo in na zahodno obalo Afrike. Vstopil je v portugalsko službovanje in si je tu pridobil tistega praktičnega znanja, ki ga je kasneje tako potreboval. Polagoma je dozoreval v njem smeli načrt: da pojadra na zahod in tako dospje na daljni Vzhod!

Se v drugi polovici 15. stoletja so si ljudje mislili, da je zemlja neizmerna plošča, in le malo jih je bilo, ki bi bili verjeli, da ima zemlja obliko krogle, dasi so to že davni Grki domnevali. Tega mnenja pa je bil tudi zdravnik iz Firenze, naravoslovec Toscanelli. Ta je bil trdno prepričan, da je moči doseči pravično Indijo in hajne dežele ziata Ciponga (Japonsko) in Kathai (Kitajsko) tudi z zahodne strani. Zemljevid, ki ga je Toscanelli narisal o tej vožnji, je videl Kolomb v Lizboni, in ko je Toscanelliju tozadevno pisal, mu je učenjak odgovoril, da je med Lizbono in Cipangom le 104, do Kathajja le 130 stopinj razdalje — zmoti, ki je resnično razdaljo zmanjšala za polovico! Kolomb je bil na eni svojih voženj prispel brzkone tudi na Islandijo in je ondi brez dvoma kaj slišal o Vikingih. Saj je bil že Erik Rdeči, iz rodu Vikingov, leta 985. dospel na Grönlandijo, in njegov sin Leif je bil l. 1000 odkril »Hellulandij« (to je deželo čeri), sedanjí Labrador, dalje Novo Fundlandijo in Novo Angleško. Seveda veliki Genovčan ni mogel vedeti, da so bile te pokrajine nov del zemlje, ki je med Evropo in Azijo.

Ko je zaprosil portugalskega kralja, naj bi uresničil njegov načrt, ga ni poslušal, in tudi na španske dvoru je imel malo sreče in je čakal sedem dolgih let! Tedaj je nekoč s svojim dečkom Diego, ki sta bosca hodila okoli, prišel v bližini Palosa v samostan La Rabida, kjer je zaprosil kruha in vode za svojega fantka. Visoka, plemenita postava tuja, resne in živahne poteze, globoke oči, ki so časih zažarele v iskrenem navdušenju, dalje znanje od daleč prišedeča moža so napravili na priorja tak vtis, da je za Kolumba pridobil španskega kraljico Izabelo. Okoliščine so bile primerne, ker so Španci po padcu poslednje maverske trdnjave Granade imeli slednjič proste roke. Aragonski zakladnik, Luis de Sant Angel, je podprl podjetje s 5300 dukati, in potovanje je bilo pripravljeno.

V sedmih dneh je malo brodovje priplulo na Kanarske otoke in pomorščaki so baje solznih oči stali na krovu, ko se je pri odhodu v neznanje dalje pogreznil za obzorje Pik Teneriffa, poslednji spomin domovine. Močni severovzhodnik je poganzjal ladje naprej, dokler niso 16. septembra pripluli na »Krajvi pašnike«, ki so se pomorščaki ball njih obsežnosti, misleč, da so pri-

Italijanski tečaj v zavodu za Italijansko kulturo

Ljubljana, 7. avgusta.

Sporoča se, da so se začeli vpisi za sledeče tečaje:

1. Nižji tečaj za jezik in konverzacijo ob ponedeljkih, sredo in petkih od 17 do 18.
2. Srednji tečaj za jezik in konverzacijo: ob ponedeljkih, sredo in petkih od 17 do 18.
3. Višji tečaj za jezik in konverzacijo ob ponedeljkih, sredo in petkih od 18 do 19.

Razen tega bo še en tečaj za spretnost ob torkih in četrtek od 18 do 19.

Vsi ti letni tečaji, ki se bodo začeli 17. avgusta, bodo trajali dva meseca.

Vpisna in tečajna pristojbina za obiskovanje teh dvomesečnih tečajev znaša 25 lir. Glede vseh podrobnejših podatkov se je treba obrniti na Zavod za italijansko kulturo, Napoleonov trg 6-1 od 9—12 in od 16—19.

oktobra so se res pojavili znaki bližine kopne zemlje. S »Pinto« so opazili na morju drevesno debo; iz morja so potegnili okrašeno palico in neko suhozemsko rastlino. Z »Nino« so ljudje potegnili iz morja vodo z rdečimi jagodami — in posadka se je globoko oddahnila. Večerilo se je, vsi so se ozirali na zahod, in Kolomb sam je s »Sante Marie« neprestano zrl na zahod. Bilo je okrog desetih zvečer, ko je nenadoma zapazil, kako se je v dalji nekaj zasvetilo. Ladje so plule z veliko naglico dalje in dalje in ob dveh ponoči je pomorščak Juan Rodriguez Bermejo zagledal v mesečini rob obzorja. Zavpil je: »Tierra! — »Zemlja!«, planil je k topu in ustrelil.

Ko je posijalo jutranje sonce, so videli zeleno obalo in se izkrcali. Kolomb je v spremstvu obeh kapitanov in več oboroženih mož, z zastavo v rokah, slovesno zavzel novo zemljo. Prebivalci nove zemlje so vsi osupli prihiteli na breg in zrli bele ljudi, ki so se jim zdeli kot bi bili padli z neba. Svoj otok so imenovali Guanahani (sedanjí otok Watling iz skupine Bahama), a Kolomb ga je imenoval San Salvador (Odršenik). Ker je bil trdno prepričan, da je prispel v Vzhodno Azijo, je imenoval prebivalce »Indios«. Tudi otoka Kuba in Haiti je admiral zavzel na tej prvi vožnji. »Male Antilje«, Puerto Rico in Jamajko je našel na drugi vožnji in obalo Južne Amerike na tretji, s katere se je zaradi nesramnih spletk vrnil v klenjen. Njegova četrt in poslednja vožnja (1502—1504) ga je povedla na bregove Srednje Amerike.

Zaradi težko na teh štirih potovanjih in zaradi velike nevhvaležnosti, ki jo je moral prestati, je Kristof Kolomb bolj in bolj oslabil in je skoraj pozabljen umrl dne 21. maja 1506 v Valladolidu. Do svoje smrti je bil trdno prepričan, da je odkril vzhodno obalo Azije. Amerigo Vespucci iz Firence, ki je spremljal Kolumba na tretji vožnji in je z nekim španskim konkvistadorjem preiskal obalo severne Južne Amerike, je prvi spoznal, da je novi svet poseben del zemlje, ki so ga iz njegovih potopisnih knjig polagoma spoznali po vsem svetu. Nemški učitelj Waldseemüller je zatorej predlagal, naj se novi del sveta imenuje: »Amerigem«, takorekoč zemlja Američana ali Americae.

GOSPODARSTVO

Gospodarski pomen donske kotline

Donska kotlina je že od nekdaj za Rusijo najvažnejši izvir energije. Tako so nakopali v donski kotlini že leta 1913. 22,7 milijonov ton premoga. Do leta 1934. se je produkcija premoga dvignila na 54,7 milijonov ton. Tudi zadnja leta so nakopali vedno več premoga, saj je bila zamišljena razširitev rudokopov v toliko, da bo v donski kotlini lahko nakopali nad 17 milijonov ton premoga letno. Po zadnjih statističnih podatkih je donska kotlina dosegla 52,5 % celokupne proizvodnje premoga v sovjetski Rusiji. Na druga področja so odpadli neprimerno manjši deleži, tako na Kuznetsko področje v Sibiriji le 18,1 %, na Ural 8,5 %, na vzhodno Sibirijo 7,3 %, na okoličje Moskve 6,5 %, na Turkestan 4,6 % in na vsa druga manj pomembna področja 7,5 % celokupne letne proizvodnje premoga.

V Donskem območju so tudi velika ležišča najboljšega antracita. Po zadnjih ugotovitvah pa leži pod površino 24.000 km² velikanska zaloga nad 70 milijard ton premoga. Doselej so našli že nad 200 raznih premogovnih plasti v debelini od pol do 20 metrov. Bližina železne rude v Taganrogu in Kerču je omogočila zgradbo ogromnih tovarn za železno industrijo. Donska kotlina je bila prav tako največjega pomena za sovjetsko Rusijo, saj je zalagala za osnovni surovina. Tako je šel premog iz donske kotline za vso ogromno železarsko industrijo v vsa južna območja države. Donska kotlina je prav tako zalagala kemično industrijo v Ukrajini s surovinami. Premog iz donske kotline ni služil kot gorivo le industrijskemu jugu, ampak večinoma

tudi industriji v Moskvi in Petrogradu. Donski premog so dalje kurile vse železnice v Ukrajini, na vzhodu in na severu od donske kotline. Sovjeti so doselej že zgubili skoraj vso donsko kotlino, največje industrijsko središče Vorosilovgrad je v nemških rokah, prav tako so izgubili vsa ležišča antracita južno od Ivanovke. Ostala ležišča premoga, ki pridejo sedaj še zanje v poštev, ne bodo mogla kriti potreb industrije, zlasti ne sedaj, ko dela vsa industrija zaradi vojne s polno paro. Če bodo hoteli zalagati uralske železne rudnike in topilnice s premogom, ga bodo morali dovažati 2000 km daleč iz Kuzneca.

Nova električna zadruga v Podlipi. V združni register je bila vpisana električna zadruga v Podlipi, zadruga z omejenim jamstvom, ustanovljena 1. februarja 1942. Zadruga bo dobavljala tok zadržnikom, izvrševala njim potrebne instalacije, potrebne stroje in naprave za razsvetljavo in obrat. Poslovni delež znaša 90 lir. Upravni odbor sestoji iz štirih zadržnikov, ki so: Jurca Ivan, posestnik evin v Podlipi 10, Nagode Ciril, posestnik v Rovtuh 55, Malavašič Ivan, posestnik in mizar v Podlipi 12 in Slabe Franc, posestnik v Podsmrežju 12.

Iz združnega registra. Pri stanovanjski zadrugi z omejenim jamstvom »Mali dom« v Ljubljani eta bila izbrisana člana upravnega odbora Mrak Franc in Arhar Ana, vpisana pa člana Mayer Josip, železniški uslužbenec, Drenikova 8 in Rože Valentin, železniški uslužbenec, Stefanova 16.

— Pri Vzemni kreditni zadrugi v Ljubljani z. z. o. j. eta bila vpisana člana upravnega odbora Dovan Janko, višji inšpektor, Poljanski nasip 56 in Mihelčič Vladimir, uradnik, Dermotova 5. — Pri hranilnici in posojilnici v Metliki z. z. n. j. je bila vpisana sprememba pravil in sestoji upravni odbor odslej iz 6 zadržnikov in 3 namestnikov. Izbrisani so bili dosedanja člana upravnega odbora Nemanjič Jože, Molek Anton, Nemanjič Leopold, Klemenčič Janez, Matkovič Anton, Rus Matija in Petrič Ivan. Vpisani je bil član upravnega odbora Nemanjič Anton, posestnik, Gor. Likvice 32. — Pri nabavljalni zadrugi državnih uslužbencev v Novem mestu z. z. o. j. eta bila izbrisana člana upravnega odbora dr. Kyoucky Rudolf in Pavlič Josip, vpisana pa člana upravnega odbora Picek Edi, sodni pripravnik in Lozar Franc, višji pisarniški oficijal, oba iz Novega mesta. — Pri strojni zadrugi z. z. o. j. v Savljah je bil izbrisan član upravnega odbora Kregar Ivan, vpisan pa Škerlj Jože, posestnik v Savljah 13. Predsednik upravnega odbora je Čerin Ivan, podpredsednik za Cunder Fr.

Povečana proizvodnja mleka v Italiji. Italijanska proizvodnja mleka dosega 68 milijonov hektolitrov, kar je precej več kot je dosegla pred desetimi leti, ko je znašala kvečjemu 54 do 55 milijonov hektolitrov. Letni povpreček, ki ga dajo krave v najrazličnejših pokrajinah Kraljevine, kjer je živinoreja razvila in odkoder mleko izvažajo, odnosno pridelujejo, dosega 20 do 22 hektolitrov mleka letno na kravo. Najboljši uspeh so pri kravah mlekaričah doslej dosegli Holandci. Holandske pasme mlekarič dajo na leto do 55 hektolitrov mleka na leto in glavo. Italijanski gospodarski list »Il Sole« priporoča, da bi se bolj razširila holandska pasma krav-mlekarič, s čemer bi se znatno dala povečati proizvodnja mleka.

Pomemben izum italijanske tekstilne industrije. Italijanska tekstilna industrija je v zadnjem času začela izkoriščati važen izum, po katerem se dajo izdelovati lične kopalne obleke za plažo iz slamnatih pletenin. S posebnim kemičnim postopkom se te pletenine zmehčajo in napravijo odporne proti vodi. Istočasno je začela izdelovati tekstilna industrija drugo novost, kopalne obleke in obleke za plažo iz celofana. Zato uporablja voljane celofanske pletenine, pri katerih so uporabljene niti različno barvanega celofana, spleteno v živahne vzorce.

Dve vrsti jedilnega pribora bodo odslej izdelovale nemške tovarne. Glede na ukrepe v racionalizaciji in avtarkaciji je izšla naredba, naj nemške tovarne izdelujejo za domačo porabo in za izvoz le štiridelni pribor iz žlice vilice, noža in kavine žličke. Ta pribor naj se izdeluje v dveh oblikah. Drugi polizdelki naj se porabijo do 15. novembra.

Hrvaška bo izdelovala aluminij. V Zagrebu je bila ustanovljena družba »Aluminij d. d., Zagreb«, ki bo zgradila predelovalnice boksita, tovarno aluminija in tovarno za predelovanje aluminija. Vse te tovarne bodo zgrajene na Hrvaškem, kjer bo družba tudi izkoriščala ležišča boksita. Glavnica družbe znaša 20 milijonov kun. Družba je bila ustanovljena za 30 odnosno 50 let, v upravnem svetu so člani deloma visoki uradniki hrvaških ministrstev in hrvaških rudnikov kakor tudi člani ravnateljstva industrijske družbe »Vereinigte Aluminium Werke, A. G. Berlin«. Prav zato bodo družbi na razpolago vsa izkustva, ki jih ima ta industrija pri produkciji aluminija, kar bo gotovo koristno Hrvaški, ki doslej takih tovarn še nima.

Dobra letina sliv na Hrvaškem. NDH je ena največjih pridelovalcev sliv v Evropi. Bosanske slive so znane po vsej Evropi zaradi velikosti, okusnosti in izredne sladkosti. Huda zima je sicer slivam sadnemu drevju hudo škodovala, toda kljub temu bo letošnja letina sliv na Hrvaškem prav dobra in sicer v najrazličnejših delih države.

Rafinerija mineralnih olj ustanovljena v Belgradu. V Belgradu je bila ustanovljena delniška družba »Semendrija d. d. c., ki se bo bavila z uvozom, pridelovanjem in trgovanjem z domačimi in uvoženimi mineralnimi olji. Delniški kapital znaša 20 milijonov dinarjev.

Štirimilijardni kredit za romunske železnice. Poleg že dovoljenih izrednih kreditov v višini 30 in pol milijard lejev, je romunsko ministrstvo za javna dela in promet dvoilito romunskim železnikom dodatni kredit 4,28 milijard lejev. Največ od tega zneska bo šlo za naročilo železniškega gradiva in za zgradbe železniških mostov in prog. Potrebno gradivo bo dobavila Nemčija. Romunske železnice bodo izdale obligacije v markah s 3 in eno tretjino odstotka. Obligacije se bodo začenši s julijem 1943 začele amortizirati v četrletnih obrokih v teku petih let.

Obrat malih mlinov v Bolgariji ustavljen. Da bi se zboljšalo mletje žita in pridobila bolj enotna moka, je ministrski svet odredil, naj se ustavi obrat 5500 manjših mlinov.

Povečana produkcija v Mandžukuu. V Mandžukuu so izvedli z uspehom prvi petletni gospodarski načrt in dosegli, da s je predvsem povečala produkcija v težki industriji. Proizvodnja v rudarstvu se je počela. Pridobivanje surovega železa se je podvojilo, pridobivanje cinka pa je naraslo za štirikrat. Produkcija bakra je narasla za 415%, produkcija svinca pa se je povečala za enajstkrat.

Kronika diplomatskih zgodb in spletk:

DUNAJSKI KONGRES

Dne 2. maja pa je v Tolentinoju doletela Murata usoda. Izid boja proti avstrijski vojski je bil še negotov, ko je došel Neipperg s svojimi šestnajst tisoči vojakov in dvajset možnarji in premagal napolitansko vojsko. Murat je pustil ostanek svojih čet pri Capuaji in se v naglici vrnil v Napoli. Naslednjega dne mu je uspelo, da se je vkrcal na ladjo za potovanje v Francijo. Izgubivši prestol, je upal, da se bo s pomočjo svojega svaka zopet dvignil. Toda to mu ni več uspelo: zvezda njegove sreče je zatnila...

Neippergova naloga je bila srečno dokončana. Toda Metternich, ki je Neipperga zaradi njegovih vojaških zmognosti visoko cenil, je bil zelo razočaran zaradi diplomatskih nesposobnosti generala, ki naj bi bil v imenu Avstrije in v imenu zaveznikov opravil tudi politično stran te zadeve ter izvedel prodajo in odpoved prestola napolitanskega kralja. — Vse to pa na splošno ni nič zasenčilo generalovih zaslug, še manj pa pri Mariji Lujizi, ki je videla zdaj v generalu največjega junaka. Žena junškega in hrabrega Napoleona je občudovala Neipperga! — Seved je tu govorilo srce, ne pa razum!

O porazu napolitanske vojske je obvestil Marijo Lujizo nadvojvoda Reiner, ki je pohitel v Schönbrunn, da bi nadvojvodinji poročal o velikem uspehu generala Neipperga.

»Le kako je mogla Marija Lujiza,« piše pravični Méneval, »hvaliti Boga za uspehe svojega ljubega generala nad njenim nesrečnim svakom Muratom! Sicer pa je hči cesarja Franca žutila za tega hrabrega člana Bonapartejeve družine kaj malo nagnjenja. Večkrat je rekla, da kadar bo vladala v Parmii, bo obiskala vsa večja italijanska mesta, predvsem tudi Napoli; upa pa, da takrat ne bo tam več

vladal Joahim.« Blagi Méneval je zapisal: »In vendar je bila mati Marije Lujize rojena princesa napoljska!«

Na Dunaju, kjer so prirejali procesije in verske slavnosti, da bi izprosil zmago proti Franciji in proti Napoleonu, je postalo ozažje pristahev Napoleona neznošno. Ballonbey, dvorski intendant bivše cesarice Francozov, je dobil potne liste in nalog, naj se vrne v Francijo. Ko se je Marija Lujiza poslavljala od njega, mu je naročila, naj pove cesarju, kadar pride v njegovo bližino, da sta s sinčkom zdrava in da se trudi, da stori vse, kar je v njegovo srečo.

Kmalu potem se je poslovil tudi resni in zvesti Méneval, da bi se vrnil v svojo domovino. Zdal ne bo imel Napoleon nikogar več od svojih vstevih v bližini Marije Lujize. Pred odhodom je prejel Méneval še nekatera pisma od Napoleona, od kralja Jožefa in od njegove žene, ki je bilo namenjeno Mariji Lujizi. Ko je Marija Lujiza zaznala od koga prihajajo ta pisma, jih je vrnila Ménevalu, češ da je vezana s prisego, da pisem od teh oseb ne sme sprejemati.

Méneval ni preostajalo drugega, kakor ukloniti se. Poslovil se je in pripravil za odhod na težavno pot k — Napoleonu. Saj mu je Neippergova prijateljica to pot tako odločno in živahno povedala, da je njena odločitev trdna in da je ni moči preklekati.

Méneval je bil pripravljen za potovanje. Toda pred odhodom se je hotel posloviti od malega rimskega kralja (kako drag je bil ta naslov!), ki se mu je ob njegovem rojstvu obetala tako sijajna bodočnost.

Na obisku pri malem princu je obšla Ménevala silna žalost.

»Z bolečino v duši sem opazil,« piše Méneval, »da je princ zelo resen in otožen. Nič več ne kaže tistega veselja in otroške zgovornosti, ki nas je vse tako očarala. Ni mi priteknel naproti kakor ponavadi; od daleč me je gledal začudeno, kakor da me več ne pozna. Zdelo se mi je, da se zbira nesreča nad to mlado glavo, ki naj bi nekoč nosila krono, kakor je kazalo ob rojstvu tega ljubkega otroka. Tu imamo nov zgled, kako nestalna je sreča.«

Mali princ se še ni bil navadil novih obrazov, ki so ga obdajali: ozaovoljili jih je z nezaupanjem. Méneval je princa vprašal, če

ima kakšno naročilo za svojega očeta. Deček je gledal Ménevala žalostno in tuje in mu ni odgovoril; nalanko je potegnil svojo drobno ročico iz roke zvestega prijatelja in je tibo stopil k oknu. Ko je Méneval izpregovoril nekaj besed z osebami iz spremstva, se je znova približal princu. Tedaj je dečka premagalo čustvo; potegnil je Ménevala k oknu, in medtem ko ga je nežno gledal, mu je rekel v svojem otroškem izražanju: »Gospod Méva, povejte mu, da ga vedno ljubim!«

Dne 6. maja proti deseti se je podal Méneval k cesarici, da bi se od nje poslovil. Cesarica je bila žalostna zaradi njegovega odhoda; rekla mu je, da bodo odslej pretrgane vse zveze med njo in med Francijo, da pa bo ohranila vedno najlepše spomine na deželo, ki jo je pohčerila. Naročila je Ménevalu naj pove Napoleonu, da ga zagotavlja svoje naklonjenosti in da upa, da bo razumel njen težavni položaj; da pa bo uvidel, da je bila ta ločitev neizogibna in da se bo strinjal s tem, da se razideata v prijateljstvu. Čustvo in spoštovanje, ki ga goji do njega, se zaradi teh okoliščin ni nič izpremenilo.

Vkljub vsem sladkim besedam in žalostnemu obrazu pa je bilo to slovo zelo »uradno«, toda ne toliko z ozirom na Ménevala, kolikor glede na cesarja.

Naslednjega dne ob šestih zjutraj je Méneval končno zapustil Schönbrunn in sicer v spremstvu avstrijskega stolnika Karatzijsa, ki ga je spremljal do Basla.¹

(Dalje.)

¹ Ko se je Méneval vrnil v Francijo, ni sprejel nobene stalne službe v novem cesarstvu, temveč je živel osamljen. Njegova poglavitna dela so: »Napoleon in Marija Lujiza«, zgodovinski spomini (1843-44). »Poročilo o izletu cesarice Marije Lujize na savojske ledene.« Spomini, ki naj služijo za zgodovino o Napoleonu. Méneval je umrl v Parizu 20. aprila 1850. — Spomini tega zvestega bonapartista so služili njegovemu nečaku, Napoleonu Jožefu Ernestu baronu pl. Ménevalu, ki je spisal svojo knjigo: »Marija Lujiza in avstrijski dvor.« (Založnik: Emile Paul, Paris, 1909. Iz te njegove knjige smo povzeli veliko podatkov za pričujočo knjigo.

Zanimive listine v arhivu novomeškega kapitlja

Novo mesto, 4. avgusta.

Širši novomeški javnosti ni mnogo znanega o meševilnih listinah, ki jih hrani arhiv novomeškega kapitlja. Zato ne bo odveč, če sedaj, ko se kapiteljski arhiv na novo urejuje, javnost s pomembnostjo, ki jo za našo zgodovino in našo znanost predstavlja ta arhiv, nekoliko bolj seznamimo.

Ogromen arhiv novomeškega kapitlja ne hrani samo dokumentov, ki tičejo kapitlja sam, marveč tudi, važne listine onih fara, ki so bile ob ali po ustanovitvi kapitlja inkorporirane novi novomeški cerkveni ustanovi. Zato najdemo v arhivu tudi listine iz 14. stoletja, čeprav je bil kapitelj sam ustanovljen šele v 15. stoletju, ki dajejo zgodovinarjem zanimiv vpogled v cerkvene in socialne razmere pred ustanovitvijo kapitlja. Urejevanja tega ogromnega arhiva so se prvič lotili l. 1880. To delo je takrat izvršil nek novomeški frančiškan, čigar ime pa ni znano. Ta prvi urejevalec kapiteljskega arhiva pa svoja dela ni do kraja izvršil, tako da obsega današnji arhiv 29 urejenih fasciklov, za katere je sestavil tudi katalog, ki pa je v marsikaterem oziru pomanjkljiv in netočen, in pa cele svežnje še nepregledanih in neurejenih listin, iz katerih je doslej menda črpal edino Steklasa za svoje zgodovinsko delo o šentrupeškem fari. Ti svežnji zanimivih listin so na svojevratno urejevalca čakali do današnjih dni, ko se je tega zamudnega dela lotil pomočnik konzervatorja dr. Mesesnela, Novomešan g. Jože Gregorič.

G. Gregorič je doslej izvršil prvo sortiranje teh doslej še nepregledanih in neurejenih listin. To prvo sortiranje je izvršil po dobi nastanka

Moderna sadna sušilnica na Viču

Ljubljana, avgusta.

Danes gledajo ljudje na razne panoge obdelovanja zemlje z vse drugačnim pogledom, kakor prej, ko je v glavnem moral skrbeti za pridelek le podeželski prebivalec. Dandanes je srečen vsak meščan, ki ima kak kos vrta ali njive, da pridelata sam najbolj potrebno zelenjavo in drugo, kar pač more dati tak kos sveta. Se srečnejši pa je tisti, ki ima tudi kak sadni vrt.

Naša Dolenjska, posebno novomeška okolica in pa Bela Krajina bi res mogli pridelati mnogo več sadja, kakor ga pridelata. Izgovor na slabo zemljo ne drži, zakaj, kjer koli so sadjarji bili res napredni, kjer so skrbno izbirali mladice in vneta cepila ter gojili sadno drevje, tam so se uspehi takoj pokazali. Celu za kočevsko zemljo vemo, da more roditi prav izvrstno sadje ki niti malo ne zaostaja za štajerskim, samo pridno je treba gojiti sadne vrtove.

Tudi za ljubljansko okolico, zlasti za predmestja proti severu, so ljudje sprva mislili, da sadno drevje tu ne bo uspevalo, vsaj zlahka ne. Res so na primer za Barje poskušali in dosežanje skušnje pokazale, da tam koščičasto sadje, češnje, slive in breskve ter marelice, ne uspeva v taki meri, kakor na severu Ljubljane, razen, če sadjerejec temeljito ne spremeni vse strukture zemlje. Uspejajo pa tam izvrstne jablane, hruške, celo trta samorodnica.

Nedvomno največje uspehe v sadjarstvu so med prebivalci sedanje velike Ljubljane pokazali Vičani, oziroma Rožnodolci. Je to posledica skoraj 50 letnega združnega dela, saj je Rožna dolina bila prav v ta namen pred več kot 40 leti ustanovljena, da nudi malemu človeku lasten dom z vrtom. Nekdanja zamočvirjena ozemlja, pravo barje, so Vičani in Rožnodolci spremenili v krasne vrtove, ki jih sedaj vsakdo občuduje. Poleg raznih zadržanj — skoraj vsaka viška ali rožnodolinska družina je članica kake zadrge — raznih društev, kakor prosvetnih, olupševalnih in drugih, imajo Vičani že nad 10 let podružnico Sadjarskega in vrtnarskega društva. Uspehi dela tega društva so vidni. Nad 260 članov šteje sedaj to društvo in, vsi so marljivi sadjarji in vrtnarji. Dokazali so, kaj zmorejo vse ustvariti z marljivim delom na sicer precej skopi in močno glinasti zemlji. Skrbno gnojenje sadovnjakov, skrbno škropljenje drevja, tudi po osemkrat do desetkrat na leto, vestno prekopavanje, skrbna selekcija in izraba vseh sodobnih sadjarskih doganj, je propomoglo, da imamo danes na severozahodu Ljubljane en sam neprekinjen sadni vrt. Celu na gnojenje z železnim oksidom — po domače z rjo — viški sadjarji niso pozabili, kar dokazuje, kako velik smisel imajo za vse napredno.

Pred kratkim pa so si viški sadjarji nabavili tudi moderno sadno sušilnico. Dasi imajo vsako leto in bodo letos imeli še več, kakor druga leta, polno najbolj različnega sadja, nobenemu ne pride na misel, da bi sadje prekuhal v žganje. Ker ne porušijo svežega sadja s svojo družino in kar ga ne spravijo na trg, to sadje raje posuše. Sušilnica, ki bo omogočala pravilno in hitro sušenje sadja, deluje že sedaj, ko pa bo sadna letina na višku, bo dnevno posušila več sto kilogramov sadja. Vič bo torej s krljii dobro preskrbljen. Sušilnico vodi ugledni viški sadjar g. Jakob Gabrovšek.

Viškim in rožnodolčkim sadjarjem je treba k njihovem napredku le čestitati, hkrati pa jih postaviti za zgled sadjarjem po drugih krajih ljubljanske pokrajine.

posameznih listin, pri čemer so mu bile mero-dajne dobe posameznih prostov. Rezultat tega prvga sortiranja je ta, da smo za nekatere pro-ste, o katerih smo doslej vedeli le malo ali nič, dobili povsem nove podatke. Tako n. pr. o četrtem novomeškem prostu Sebastjanu Kolehpkhu, ki je prostoval v letih 1526 do 1543 in o katerem doslej ni bilo nič znanega. Zelo malo je bilo do-selej znanega tudi o šestem in sedmem prostu, Krištofu in Juriju Grafu, za katere je g. Gregorič našel lepo število listin. Zlasti mnogo listin pa je našel iz dobe prostoovanja ene največjih osebnosti med novomeškimi prosti in našega protireformacijskega gibanja, prošta Montagnana, ki je načeloval novomeškemu kapitolu od 1582 do 1604. V povsem novo luč bodo postavile sedaj odkrite listine tudi prošte Khuna in Nikolaja ter Franca Mraua. Številne so listine, ki bodo dale pomembne podatke o velikih proših 17. stoletja, škofu Stembergu, grofu Thurau, Vallassinu, obeh grofih Lantierrijih in proših 18. stol., škofu Mar-tinju in Martinu Jožefu Jabacinu. Te listine so zlasti pomembne, ker datirajo iz janzenstvske do-be in bodo dale zanimive kulturno-historične podatke. Veliko zanimivost predstavljajo tudi li-stine iz dobe francoske okupacije, ko je bil ka-pitelj razpuščen, ker nam bodo dale sliko o te-danji upravi. Poleg teh listin je g. Gregorič odkril cele svežnje pridrig raznih kanonikov, ki imajo velik kulturno-zgodovinski pomen, ker so nastale v janzenstovski dobi, ki pri nas še ni do kraja raziskana.

Kot zanimivost naj omenimo, da so doku-menti tega arhiva pisani v latinskem in nemškem jeziku, mnogo pa tudi v italijanskem jeziku, zlasti oni iz 18. stoletja, ko je med prosti in kano-niki bilo mnogo Italijanov.

Prvo, grobo sortiranje teh listin je g. Gre-gorič sedaj končal, s čimer pa delo seveda še ni končano. Čaka ga namreč še katalogiziranje vseh teh arhivalij. Vsako listino bo treba prebrati in v katalog vpisati, kdo jo je izdal, kratko vsebino,

Dr. Henrik Steska:

Nekaj primerjav o uradniških činih

Državno uradništvo je, kakor obče znano, razvrščeno po činovnih razredih. Pri oficirskem zboru je že zastran stroge vojaške discipline in zavoljo razčlenjenosti vojske na nižje enote in višje, več nižjih enot vsebujoče skupine nastal cel sestav pod- in nadrejenih, nižjih in višjih položajev. Ta razvrstitev oficirjev je zaradi svoje jasnosti in popolnosti v dokašni meri vplivala tudi na razpored civilnega uradništva. To smo mogli opaziti v stari podonavski monarhiji, a velja tudi za naše domače uradniš-tvo, posebno pa še za italijansko uradniško pravo.

Činovni razredi se v raznih državah raz-lično imenujejo; po našem uradniškem zakonu so to grupe (skupine), po italijanski zakonodaji pa stopnje (gradi). Tudi številčne označbe ena-kih činovnih razredov kljub malodane že kar mednarodni razvrstitvi oficirskih činov niso povsod enake.

Nastopna razpredelnica naj pojasnjuje raz-merje civilnih uradniških oficirskih položajev in številčno označbo posameznih činovnih raz-redov. Seveda so tu le nekateri značilni polo-žaji omenjeni, ne pa vsi in zlasti ni moči v kratkem pregledu se ozirati na neskladnosti, ko se pri različnih strokah in resorih enaki osnovni in določilni izrazi rabijo včasih ne za vzporedne bolj ali manj slične, marveč za prav različne položaje. Pod črko a) so navedeni vo-jaski čini v nekaterih državah, pod črko b) od-govarjajoči italijanski činovni razredi z nekate-riimi primeri civilne državne službe; pod črko c) činovni razredi v stari Avstriji in pod črko d) grupe (skupine) po predpisih, ki veljajo za naše uradništvo. Skladno različnemu državno-pravnemu položaju ministrov so sicer v stari Avstriji bili ministri uvrščeni med državne urad-nike, ne velja pa to za Italijo.

I: a) vojni maršal, maršal Italije, generalni vojni maršal; b) 1. stopnja: prvi predsednik ka-sacijskega dvora; c) 1. čin. razred: ministrski predsednik; d) —

II: a) armadni general, Generaloberst; b) 2. stopnja: predsednik državnega sveta, pred-sednik računskega dvora, generalni prokurator pri kasacijskem dvoru, generalni državni advo-kat, veleposlanik; c) 2. čin. razred: ministri in prvi predsednik vrhovnega sodišča, upravnega sodišča, predsednik vrhovnega računskega dvo-ra, državnega sodišča; d) —

III: a) general armadnega zbora, general in-fanterije, artilerije itd.; b) 3. stopnja: pred-sednik sekcij kasacijskega dvora, državnega sveta in računskega dvora, prvi predsednik ape-lacijskih dvorov, šef policije (načelnik general-ne direkcije javne varnosti pri notranjem mi-nistru), generalni drž. računovodja (načelnik generalnega državnega računovodstva pri mi-nistrstvu financ), pooblaščen ministri (izredni poslaniki), prefekti I. razreda itd.; c) 3. čin. razred: drugi predsednik vrhovnega sodišča, upravnega sodišča, cesarski namestniki, predsed-

datum nastanka listine, material listine (perga-ment ali papir), velikost listine, jezik, v katerem je napisana in osebo ali ustanovo, ki je listino pečatila. To pa je seveda zamudno delo, ki vz-me mnogo časa in zahteva mnogo vztrajnosti in potrpežljivosti. Upati pa je, da bo to delo preko zime končano in da bo arhiv do 450 letnice usta-novitve kapitlja do kraja urejen in nato na raz-položno novomeškemu znanstvenemu naraščaju. Cele generacije bodo imele dovolj dela, preden bo obdelano vse zgodovinsko gradivo, ki je zbra-no v listinah tega arhiva.

Kakor je Novomešanom malo znan kapiteljski arhiv, tako malo znana je tudi kapiteljska knjižnica, ki s svojimi 5000 zvezki vendarle pred-stavlja veliko kulturno vrednost. Tudi kapiteljska knjižnica ni do kraja urejena, zlasti ne oni del, ki se je nabral po letu 1879, ko je takratni prošt Vilfan nekemu novomeškemu frančiškanku poveril nalogo, da katalogizira vse knjige. Ob času katalo-gizacije je kapiteljska knjižnica obsegala 3765 vezanih zvezkov in 315 fasciklov. Vse te zvezke izkazuje katalog pod 1862 zaporednimi številkami. Pri sedanjem pregledu je bilo ugotovljeno, da je ta del knjižnice še tudi danes kar urejen, manj-ka le nekatera dela, ki so iz knjižnice zaradi nepazljivosti in premajhne kontrole izginila. Oni del knjižnice, ki se je nabral po prvi katalogiza-ciji, ni urejen in tudi ne kaže sledov sistematičnega nabavljanja novih knjig, ki so v knjižnici prihajale le slučajno, dokler ni dotok knjig po-vsem prenehal, tako da hrani knjižnica izključno starejša dela, med katerimi je zelo zastopani stari slovenski tisk, med drugim Janez Svetokriški, ce-lotno Japelj-Kumerdejevo sveto pismo, vsi stari molitveniki in metelšci, Vodnikova gramatika in prva izdaja Prešernovega Krsta. Med knjigami v tujih jezikih posebnih znamenitosti ni. Poleg latinskih, hebrejskih in grških knjig je mnogo nemških, francoskih in italijanskih, kar je raz-umljivo, če pomislimo, da je med novomeškimi kanoniki nekdanj bilo mnogo Italijanov. Posebna značilnost kapiteljske knjižnice je dejstvo, da ob-sega marsikatero janzenstvsko delo, ki ga ni najti niti po ljubljanskih knjižnicah.

niški višjih deželnih sodišč: d) I. grupa: pred-sednik kasacijskega (vrhovnega) sodišča.

IV: a) divizijski general, Generalleutnant, Feldmarschalleutnant; b) 4. stopnja: generalni direktorji pri ministrstvih, svetniki kasacijskega dvora, državni svetniki, svetniki računskega dvora, pooblaščen ministri, prefekti 2. razreda, univerzitetni profesorji 1. razreda; c) 4. čin. razred: sekcijski šefi v ministrstvih, senatni predsedniki pri vrhovnem in pri upravnem so-dišču, generalni prokurator, podpredsednik vr-hovnega računskega dvora, deželni predsedniki, podpredsedniki cesarskih namestnikov itd.; — d) II. grupa I. stopnje in II. grupa 2. stopnje: sodniki kasacijskega sodišča, predsednik apela-cijskega sodišča, vrhovni državni tožilec, namestnik vrhovnega državnega tožilca, redni univerzitetni profesorji.

V: a) brigadni general, Generalmajor; — b) 5. stopnje: generalni inšpektorji pri minist-rstvih, viceprefekti, svetniki apelacijskih dvorov, prvi pretorji; c) 5. čin. razred: ministrski in dvorni svetniki raznih vej in strok (n. pr. svet-niki najvišjih sodišč, del svetnikov namestni-štva in deželne vlade, del rednih univerzitetnih profesorjev, del svetnikov višjega deželnega so-dišča, direktorji državnih železnic; d) III. gru-pa I in 2. stopnje: podpredsedniki in sodniki apelacijskega sodišča, višji državni tožilec, namestnik višjega državnega tožilca, finančni di-ректор, državni pravobranilec, večina direktor-jev popolnih srednjih šol in njim enakih strok-ovnih šol, direktor direkcije državnih želez-nic, direktor direkcije pošte in telegrafa, veči-na načelnikov oddelkov itd.

VI: a) polkovnik, colonello, Oberst; b) 6. stopnja: pri grupi A, za katero se zahteva fak-ultetna ali njej enaka izobrazba — direktorji — načelniki oddelkov, višji inšpektorji pri mi-nistrstvih, inšpektorji pri prefekturah, sodniki in pretorji 1. razreda itd.; pri grupi B, za kate-ro se zahteva popolna srednješolska izobrazba — višji inšpektorji računovodstva pri minist-rstvih; c) 6. čin. razred: sekcijski svetniki pri ministrstvih, svetniki namestništva in deželnih vlad, vladni svetniki, redni univerzitetni profes-orji, svetniki višjih deželnih sodišč, višji svet-niki raznih strok (finančni, gradbeni, gozdni, zdravstveni itd.), računski direktorji itd.; d) IV. grupa I. stopnje: višji svetniki raznih strok, del sodnikov raznih sodišč, del profesorjev raz-nih srednjih šol, velik del okr. načelnikov itd.

VII: a) podpolkovnik, tenente colonello, Oberstleutnant; b) 7. stopnja: šef odseka pri ministrstvih, prefekturni svetnik, sodniki in pre-torji 2. razreda, računovodje-šefa (B); c) 7. čin. razred: ministrski tajniki, okrajni glavarii, iz-redni univerzitetni profesorji, deželnega sodišča svetniki, svetniki raznih strok, del profesorjev srednjih šol, višji računski svetniki; d) IV. gru-pa 2. stopnje: del svetnikov raznih strok, del sodnikov raznih sodišč, del profesorjev raznih srednjih šol, velik del okrajnih načelnikov itd.

Beg pred spoznanjem

Samemu sebi je bil človek vedno največja uganka. Razne znanosti so prodrle globoko v skrivnosti naravne zakonitosti ter rešile res ve-liko vprašanj. Vprašanje človeka, njegove dušev-nosti, pa stoji približno tam, kjer je »stalo pred tri tisoč in več leti, ko je grška življenjska mo-drost zapisala na pročelje poganskega svetišča: »Spoznavaj samega sebe«. Od takrat do danes človek iz lastnih sredstev samega sebe ni toliko spoznal, da bi ugotovil, kje je »defekt njegove-ga duševnega organizma. Človek išče napako v lastnem organizmu prav za prav že od začetka dni, pa je sam ne more najti.

Sam, smo rekli. Znanost je ni mogla dobiti. Znanost ni mogla ugotoviti bolezni, ki na njej boleha človek, še manj je mogla najti zdravlila in človeka ozdraviti. Mi vemo, da je oboje našo krščansko razodetje. Povedalo nam je, da člo-veštvo boleha na izvirem grehu ter ponudilo vsa sredstva za ozdravljenje. Torej česar znanost ni mogla najti, še manj pa dati, je našla in dala vera: razkrila in analizirala je človeško dušo, izrekla pravilno diagnozo ter predpisala edino učinkovita zdravlila.

Tu pa začne velika nedoslednost. Pričakovali bi, da se bodo ljudje trumoma zatekali h slove-čemu zdravniku, si dajati preiskati svojo bolezen ter željno segli po zdravilih, ki so jim predpi-sana. Saj je dobro znano, kako hitro gre sloves dobrega zdravlila po vsej deželi. Od daleč in od blizu hite k njeni bolniki in se z zaupanjem prepuste njegovi oskrbi. Toda pri bolezni duše delajo ljudje drugače.

Najprej ne marajo pogledati v svojo notra-njost. Naravnost beže pred tem, da bi v luči krščanstva pogledali vase in razkrili raka, ki jim uničuje dušo. Moderni človek beži pred sa-mim seboj, si zakriva oči, kakor noj skriva glavo v pesek ter noče pogledati stvarnosti v obraz. Na duši boleha, pa si ne upa k zdravniku, da bi spoznal infekcijo. Odtod toliko duševne raz-klanosti v naš dobi. Blaznice se polnijo bolj kot kdaj kolj prej. Razdejanje v duši začne namreč kmalu vplivati tudi na celotni živčni sistem, in človeka šibkejšje konstitucije dovede v živčni pre-lom, ki ima svoj epilog v umobolniji.

Da bi človeku pomagal, je Freud postavil takozvano psihoanalizo. Ta naj bi kot znanstveno sredstvo upostavila v človekovi duši ravnotežje. Toda Freudova psihoanaliza, čeprav je marsikje razbistrila pojme, pomeni vendarle bedno in gmotno izmalitje krščanske spovedi ter ne za-dene boleznj v korenino, marveč jo skuša samo uspraviti, dati ji celo neko pobudo v njenem raz-voju.

A tudi že modernemu človeku spoznanje ven-darje prodrlo do prave korenine — kar je že ve-liko, saj spoznanje je začetek novega življenja — če odkrije v sebi bolezen, ki mu uničuje dušev-nost, ne mara sežj po zdravlilu, ki mu ga nudi vera, ker nima moči, kakor bolnik, ki ne more stegniti roke, da bi izpil odrešilno tekočino.

Vprašanje samospoznanja in samozdravljenja bo torej toliko časa nerešeno, dokler ne bo člo-vek prešel k dejanjem žive vere, ki mu edina more nuditi oboje.

VIII: a) major; b) 8. stopnja: svetniki v ministrstvih, prefekturni svetniki, sodniki in pretorji 3. razreda, računovodje-šefi (B); c) 8. čin. razred: ministrski podtajniki, tajniki cesar-skih namestništva in deželnih vlad; okrajni sod-niki, profesorji srednjih šol, finančni tajniki, računski svetniki, višji davčni upravitelji; d) V. grupa: del svetnikov in višji tajniki raznih strok, del sodnikov nižjih sodišč, del profesor-jev raznih srednjih šol, višji računski in davčni inšpektorji.

IX: a) stotnik, capitano, Hauptmann 1. in 2. razreda; b) 9. stopnja: prvi tajniki, sodniki in pretorski pristavi, prvi računovodje (B); ar-hivisti-šefi in arhivski direktorji; c) 9. čin. raz-red: ministrski koncipisti, okrajni komisarii, sodni pristavi, profesorji srednjih šol, finančni komisarii, računski revidenti, davčni upravi-telji, višji pisarniški oficiali; d) VI. in VII. gru-pa: del tajnikov in višji pristavi raznih strok, del sodnikov nižjih sodišč, del profesorjev raz-nih šol; računski in davčni inšpektorji in kon-trolorji, glavni arhivarii.

X: a) poročnik, tenente, Oberleutnant; — b) 10. stopnja: tajniki, avditorji tribunalov in avditorji vicepretorji, računovodje, prvi arhi-varii; c) 10. čin. razred: koncipisti cesarskih na-mestništva in deželnih vlad; finančni koncipi-sti, računski oficiali, davč. oficiali itd.; d) VIII. grupa: pristavi raznih strok, del profesorjev srednjih šol, knjigovodje, davkarii, arhivarii.

XI: a) podporočnik, sottotenente, Leutnant; b) 11. stopnja: podtajniki, avditorji tribunalov in pretur, podračunovodje, arhivisti; c) 11. čin. razred: računski asistenti, davč. asistenti, kanc-listi itd., dalje so imeli čin tega razreda tudi pripravniki onih uradniških služb, za katere se je zahtevala visokošolska izobrazba; d) IX. gru-pa: pomožni knjigovodje, pomožni davkarii, del arhivskih uradnikov; tej grupi odgovarja polo-žaj pripravnikov za službe, za katere se zahteva fakultetska izobrazba.

(Konec prih.)

KULTURNI OBZORNIK

K zgodovini ljubljanske Zvezde

Slovenec je pričel dne 13., 14. in 15. ma-ja zanimive podatke o postanku ljubljanske Zvezde ter pokazal, kako je nekdanji kapucin-ski samostan prešel leta 1827. v last zasebne družbe. Pisec (Lbc.) ugotavlja na koncu svojih člankov (»Slovenec« št. 111 z dne 14. maja), da je kapucinski vrt prešel v last mestne ob-čine. Kako in kdaj se je to dogodilo, nam pa ni znano.

To vprašanje pa je pojasnil že l. 1937. dr. Rudolf Andreika v svoji razpravi »Trgovska zgodovina Schellenburgove ulice v Ljubljani« (Trgovski tovarš 1937. št. 1—2), ko obravna-va na straneh 9—11 postanek kazinskega polo-pia.

Iz njegovih izvajanih posnamemo sledeče: Leta 1834. se je ljubljansko kazinsko dru-štvo, ko mu je stopil na čelo premiselni in od-ločni Karl grof Welsperg-Raittenau, namestnik ilirskega guvernerja, odločilo, da si sezida last-nen dom na severozadnem voglu Zvezde. — Stavbišče je obsegalo svet, ki je bil deloma v lasti mesta, deloma pa zasebnega konzorcija (Lovrenc Anton Rudolf star., Gašper Kanduč, Andrej Malič star., Franc Hoinik, Miha Ramisch, Jožef C. Seunig in dr. Janez Jurij Zwavel).

Težnje kazinskega društva, pridobiti si ta svet, so šle povsem sporedno z nameni mesta

Ljubljane, spraviti Zvezdo v svojo last in jo določiti za javen park. Po dveletnih prizade-vanjih se je županu Janezu Nep. Hradeckemu naposled posrečilo, da je konzorcij prodal mestni občini ljubljanski dne 20. februarja 1836 nekdanji kapucinski vrt v izmeri 2 oralov in 627 kvadratnih seznejev za 1000 fl. v kovanim denarju.

Stavbni odsek kazinskega društva je nato odkupil od mestne občine tisti del Zvezde (zemlji. parcela 2. kat. občine kapucin. pred-mestje), ki ga danes zavzema kazinsko poslopje z restavracijskim vrtom. Za ta kočček sveta je plačalo kazinsko društvo po kupni pogodbi z dne 23. decembra 1837 mestni občini lep zne-sek 1163 fl. 15 kr., torej več kakor je bila občina l. 1836. plačala za ves kapucinski vrt. Guvernerji je kupno pogodbo pod vplivom grofa Welsperga izredno hitro, že 20. l. 1838, potrdil.

V 6. točki te kupne pogodbe se obvezuje mestni magistrat, da bo zgradil v prid kazin-skemu poslopiju po celi dolžini Kongresnega trga od Nunske (danes Schellenburgove) do Gledališke (danes Wolfove) ulice osem metrov široko ulico na svoje stroške, da jo bo zmerom vzdrževal v dobrem stanju ter da sveta pred kazinskim poslopjem ne bo nikoli zaprl niti ne bo poslopiju oviral svetlobe.

Ta zadnji odstavek je bil naravnost odlo-čilen za končno ureditev Zvezde. Z njim se je — in to s pritrditvijo guvernerja — opustila za-hteva, ki jo je postavila leta 1817. centralna vlada na Dunaju v dražbene pogoje, da mora zdržižitelj Zvezdo zazidati z blokom stanovanj-skih hiš.

Še ob potrditvi kupne pogodbe med kon-

zorcijem in mestom z dne 20. februarja 1836 je dvorna pisarna na Dunaju trdovratno vztra-iala pri tej zahtevi in naročila guvernerju, naj pospeši akcijo za zidanje dikasterialnih (t. i. državnih uradnih) poslopij na zemljišču Zvezdi (Odluk dvorne pisarne z dne 29. septembra 1837, št. 22335-1743, podpisal minister Pillers-terf). Kak velika sta bila bistroumnost in po-gum župana Hradeckega in grofa Welsperga, da sta prešla mimo omejenih zahtev centrale na edino pravo rešitev vprašanja. Postala sta s tem prava ustanovitelja naše Zvezde.

Naš zasluzni zgodovinar mesta Ljubljane je posnel pričujoče podatke v glavnem iz fasci-ke »Kasino« v mestnem arhivu, kakor navaja na koncu svoje razprave o Schellenburgovi ul.

Wieser: Luč z gora

V Ljudski knjižarni je izšla druga izdaja lepe dijaške vzgojne povesti Luč z gora, ki jo je spisal Wieser, prevedel pa msgr. Jaqudic. Že v prvi izdaji je žela velik uspeh med našim dijaštvom, kateremu je namenjena ter je doži-vela celo slovensko dramatičnizacijo ter mnogo uspešnih odskih realizacij, kar vse je dokaz, da je zgodba zajela našo mladino, ki jo je sprejela, kakor je bilo želeli. Knjiga je tudi kot knjižno čtivo kmalu pošla ter je sedaj doživela drugo izdajo. In resnično: povest ni nikako suhoparno moraliziranje ter neprirodno pridigarstvo, ka-kor tako rado in navadno izzvane podobne na-še in tuje mladinske povesti, temveč je s pre-čiščno umetniško močjo in pravo studentov-sko živahnostjo prikazano dijaško življenje v temi in svetlobi, z borbo za človekovo dušo. Prav v tem je vrednost te povesti, da je zna

pisatelj tako prirodno in resnično prikazati no-tranji duhovni razdor v višjem razredu gimna-zije, ko se odloča življenjska pot dijaaka proti veri ali za vero, za strast in razvrat ali za čisto življenje. In tu si stoliata nasproti pokvarjeni Werner in dobri čisti Hinko, dve načeli, dva človeka, kakor jih je toliko v razredih takih vlemest, kakor je Dunaj v povesti tega Tirolca. Hinko je kmečki verni sin iz Tirolskega, mo-čan kakor je močan blazirani mestni Werner, ki ga prav zato skuša pridobiti za svoj tabor. In tu se pokaže že pokvarjenost brezverca Wer-nerja, ki skuša najprej pokvariti po Hinkovem bratranču svojo nedolžno sestro, da bi potem z nieno pomočjo — prav za prav s pomočjo strasti! — spravil Hinka v svoj tabor. Toda ob nedolžnosti sestre, ki Hinka resnično ljubi, se ni samo ta načrt izjalovil, temveč se spre-obrne celo pokvarjeni bratranec, ki ga postane sram njegovega dela. Na počitnicah s Hinkom v gorah spozna tudi on lepoto čistega življenja. Bratranec, ki je bil Wernerjev človek, pride v čisto življenje nazaj prav v življenju na gori, Hinko pa se smrtno ponesreči, a v zavesti življenjske zmage. Ljubezen Wernerjeve nedolžne sestre mu položi le še sopek na grob. Werner pa v razvratu popolnoma propade. — Ta zgo-ba, ki jo preprežajo živahni opisi dijaškega in kongregacijskega življenja, pisaneje resnično iz dijaške duše ven, je res da sila vzgojna, toda ne nasilno, temveč z notranjo močjo, kar ji daje pravo ceno. In zato tudi taka popularnost med mladino, kjer naj bi se še bolj razširila, kajti čiste mladine nam je treba predvsem za nov rod zdravja in energije ter globoke verske prepričanosti, ljubezni do Boga in narave.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 8. avgusta: Avguštin Kazotič, škof; Cirijak, mučenec; Sever, spoznavalec; Hormizda, mučenica; Marin, mučenec.

Nedelja, 9. avgusta: Janez Vianej, spoznavalec; Roman, mučenec; Verijan, mučenec; Rustik, mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrla gospa Terezija Trnovac roj. Zupancić. Pogreb bo v nedeljo, 9. avgusta, ob 5 popoldne z Zal, kapela sv. Kristofa, k Sv. Križu. Naj ji sveti večna luč! Zaljučim naše iskreno sožalje!

— Vreme. V četrtek je bilo hladno, oblačno in je rahlo deževalo ves dan in ponoči. Od četrta zjutraj do petka zjutraj je padlo po ombrograju 4.1 mm dežja. V avgustu je bilo v treh dneh že 9 mm dežja. V četrtek je bil razmeroma nizek dnevni temperaturni maksimum, namreč samo 17.8°C. V petek zjutraj pa je toploer zaznamoval +12.4°C. Barometer je kazal stanje 765 mm.

— Sedaj je čas za deteljno seme. V prvi polovici meseca avgusta pri nas kmetje navadno kosijo drugo deteljo, ki je izvrstna krma tako za vprežno in molžno živino, seveda podajana v pravih obrokih ter zmešana z drugo manj vredno krmo — pa tudi za prašiče. Druga detelja je za kmetovalca povrhnega še velike važnosti zaradi semena. Le od druge detelje dobi kmet pravilno kalcijevo seme za deteljne posevke v prihodnjem letu. Kdor je pustil prvo deteljo zoreti do semena in namerava uporabiti to seme, nikakor ne ravna prav. Prav tako ne bo imel semena, kdor računa na tretjo deteljo. Ker zadostuje za potrebe srednje velikega kmetovalca v Ljubljanski pokrajini sorazmerno le malo deteljnega semena, bo pameten kmetovalec uporabil vsu drugo deteljo tam, kjer največ zaleže, namreč za pičo prašičem ter si s tem prihranil mnogo dragocene krumpirja in koruze. Za vprežno in molžno živino pa bo pretežno rabil še svežo krmo, dokler jo ima.

— Okrašena okna. Ponos naših hiš, bodisi mestnih, bodisi kmetijskih, so bila vedno lepo okrašena okna, na katerih so rastle največkrat nagelji, pa tudi druge cvetlice v lončkih. Za te cvetlice v lončkih so vedno skrbeli dekleta, saj so bile te cvetlice na oknih vedno znamenje, da so pri hiši dekleta. Hiša brez takih cvetličnih okraskov izgleda res kakor mrtva. Tudi sedaj niso naša dekleta pozabila na ta hišni okras in prav v tem času občudujemo marsikje lepo cvetoče nagelje, ki žare v krasnih barvah, hkrati pa tudi druge cvetlice in celo kaktuse, med katerimi nekatere vrste tudi sedaj, meseca avgusta cveto. Zal pa so cvetoče kaktuse le kratkotrajni. Po navadi trajajo le en dan, k večjemu dva, toda tedaj je za gojiteljico veselje tem večje. Hkrati občudujemo tudi lepo okrašene hodnike in balkone ter se

v tem oziru skromne hiše prav nič ne razlikujejo od razkošnih mestnih vil. Zadnja leta so se pri nas lepo uvedla razna krasotilna drevesa in grmi, kakor oleandri, asparagusi, tulipanovci in slično. Pozabljen pa še vedno ni naš domači rožmarin.

— Tudi nežlahnto sadje je dobrodošlo. Kadar beremo v našem časopisu ali v strokovnih listih razlago o domačem sadju, mislimo seveda najprej na požlahtnjeno, cepljeno sadje, tako, kakor je zasajeno po naših vrtovih in sadovnjakih. Sicer ni vse to sadje res najbolj plemenito, toda cepljeno je in le z njim računamo kmet ali sadjar, naj bo to sadje za trg, domačo porabo, za posušitev ali — česar pa letos ne bomo delali — morda celo za žganje. Toda v naši pokrajini raste še polno drugih sadnih dreves, ki pri kakšni gospodarski statistiki ne pridejo toliko v poštev, dobro pa računajo z njimi — otroci. To so namreč divje vrste sadja, ki pri nas kar bujno uspevajo, so naravnost odlične odporne proti vsem ujamm in škodljivcem, samo preveč okusne niso in se gospodarsko tudi ne dajo kaj izrabiti. To so lesnike — divja jabolka, od hrusk pa zlasti tepke in drobnice. Kadar je to sadje zrelo, gre otrokom odlično v slast. Smo to sadje dozori po navadi takrat, kadar je zrelo že cepljeno sadje. Kaj naredi pameten gospodar? Včasih smo tako sadje dajali prečičem, toda prav v jeseni imamo za prečiče dovolj drugih domačih krmil, peso, kolerabo, deteljo itd. Lesnike, drobnice, tepke spadajo na peč ali na štedilnik, kjer se posuše. Krhliji tega sadja bodo pozimi prav tako dobrodošli, kakor drugega sadja in otroci prav gotovo ne bodo zametavali takega posušenežega sadja. Sicer pa je kakšna tepka, kadar medli, tudi za stare zobe naravnost odlična slaščica. Po naših gozdovih raste zlasti mnogo dreva. Drenov les je uporaben za razne domače obrti, ponekod delajo iz njega celo zobotrebece. Zrele drenulje pa so zelo okusne in ne zaostajajo prav nič za finimi jagodami ali češnjami. Sedaj bodo kmalu zrele. Drenulje ponekod suše, toda pri suhih drenuljah ostane le malo mesa, pač pa velika pečka. Boljše je, če gospodinje, ako imajo drenulj odveč, poskusijo z vkuhavanjem. Mezga iz drenulj, pravijo, da je odlična, posebno ker ne potrebuje preveč sladkorja.

— Izpred malega kazenskega senata. Dva dni je bila daljša razprava pred malim kazenskim senatom v Ljubljani, ki je obravnavala razne vlomne tatvine. Večlanska vlomilska družba je letos v februarju tja do marca vlamljala po raznih krajih mesta in odnašala najrazličnejše stvari, posebno razna živila, mast in obutev. Izvršila je vsega 19 vlomov in plen je bil zelo bogat, ki je predstavljal vrednost 20.600 lir. Vlomilci so odnašali posebno mast, jajca in jutine vreče, ki imajo še vedno v trgovskem poslovnem svetu veliko ceno. Vodja te vlomilske družbe Henrik Bradáč, tesar, je bil obsojen zaradi zločina vlomnih tatvin na 1 leto in 6 mesecev strogega zapora, njegov pomagač Ivan Pesar pa na 1 leto strogega zapora, ostali člani družbe na zaporne kazni od

1 meseca do 3 mesecev strogega zapora. Obtoženih je bilo dalje tudi nekaj oseb zaradi podpiranja, razpečavanja in nakupovanja ukradenega blaga.

Ljubljana

1 Deržajeva dela, ki so razstavljeni v Obhersnelovi galeriji, so že prve dni vzbudila toliko zanimanja pri umetnost ljubljencem občinstvu, da je razstavnici prostor včasih kar malce pretesen. Tudi nekaj del je že odkupljenih. Razstava je odprta vsak dan od 9—12.30 in od 15—16.30. V nedeljo, 9. avgusta ob 10.30 se nam obeta nov dogodek: vodil nas bo slikar sam ter povedal mnogo zanimivega o svojih novih barvah in delih.

1 Strojepisni tečaj — novi eno, dvo in trimesečni — prične 10. avgusta. Največja moderna strojepisnica. Vpisovanje dnevno. Učnina zmerna. Posebni počitniški tečaj za dijake in dijakinje. Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofol učni zavod«, Ljubljana, Domobrnska cesta 15.

1 Tečaj za popravne izpite v Trg. domu. Začetek v ponedeljek, 10. avgusta. V tečajih poučujejo strokovnjaki dijake iz vseh predmetov temeljito in uspešno. Pouk je trikrat po dve uri tedensko. Dijaki dobe razlago in so vsakokrat izprašani (učnih ur je okoli 40). Učnina zmerna. Vpisovanje v tečaj dnevno od 9 do 12 (tudi v nedeljo od 10 do 12); Trgovski dom, Priljičje, Gregorčičeva 27.

1 Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije. Nov tečaj iz vseh predmetov se začne 10. avg. Pouk iz vseh predmetov (računstvo, slovenščina, zemljepis, zgodovina, prirodopis in risanje) je temeljit. Prijavljanje vsak dan od 9 do 12: Trgovski dom, Gregorčičeva 27, Priljičje.

1 Obvezno cepljenje proti tifusu predvsem tistih oseb, ki imajo opravka z živilci, je končano ter je mestni fizikat že začel s kontrolo, če so prišli k cepljenju vsi, kakor je predpisano. Pohvalno pa moramo omeniti, da je ugotovljeno rekordno število cepljenih. Da se omogoči zaščitno cepljenje zoper tifus tudi širšemu krogu prebivalstva mesta Ljubljane in morebitnim zamudnikom, bo mestni fizikat od 17. t. m. dalje cepil vse druge, ki sami žele. Osebam, ki se bodo same prostovoljno prijavile, se nudi prilika, da v štirih zaporednih dneh od 7.30 do 9.30 popoldne v mestnem fizikatu zaužijejo zaščitne tablete. Na posebno željo pa lahko stranke vzamejo zaščitne tablete tudi s seboj na dom.

1 Oddaja in prodaja konj. Kakor smo včeraj javili, bo današnji soboto, 8. avgusta, po 9 popoldne na mestni pristavi oddanih več konj v oskrbo in uporabo, sedaj pa interesne še opozarjamo, da bo nekaj konj tudi prodanih.

1 Olepšanje Ambroževoga trga. Spomladi je bilo rečeno, da bo med Ljubljanskimi parki spremenjen v vojni trg tudi Ambrožev trg, pa je bila pozneje ta namera opuščena. Ambrožev trg je namreč bolj sprehajališče in križišče steza ter sedaj prav prijeten kraj za odpočitek ljudem, ki daleč na okoli nimajo nobene točke, kjer bi se mogli uesti in se naužiti pogleda na zelenje. Tudi je Ambrožev trg tako zasajen s starimi drevesi, ki imajo globoke korenine, da se ni izplačalo preorati tega prostora. Zadnji čas pa je mestna vrtnarja dala Ambrožev trg še olepšati in oplesti raznega odvisnega zelenja in plevela ter urediti in prirzati nizko grmovje, tako da je pogled na ta mali, a prijazni park sedaj prav prikpen.

1 V Ljubljani umrli od 24. julija do 30. julija: Umbergar Josip, 65 let, tovar. delavec, Predovičeva ul. 19; Gosar Egidij, 73 let, delavec tob. tov. v p., Rožna dolina, C V-7; Jeras Anton, 16 let, sin kmetovalca, Zaloška c. 126; Markove Uršula, 63 let, kuharica, Križevniška ul. 2; Lotrič Ferdinand, 45, mizarški pomočnik, Bičevje 21; Kogovšek Ivan, 45 let, tovarnar in posestnik, Kamnogoriška ulica 26; Francot Karel, 55 let, trgovski potnik, Kneza Koclja ul. 3; Pančur Valentin, 84 let, trg. sluga, Ločnikarjeva ul. 5; Plavec Marija roj. Rudman, 81 let, vdova tov. delavca, Hrenova ul. 5; Mrak Emil, 50 let, trgovec, Gosposvetska c. 1—; V ljubljanski bolnišnici umrli: Ridar Anton, 54 let, šofer, Sv. Jerneja c. 20; Jerman Jožeta, 69 let, obč. uboga, Krmelj 37 pri Novem mestu; Stančič Helena roj. Sovič, 62 let, žena poštn. poduradnika v p., Prisojna ul. 1; Rožanec Janez, 10 let, sin želzn. uradnika, Koseskega ul. 24; Radica Ante, 75 let, stavbenik, Cesta v Rožno dolino 14; Zagar Ana, 51 let, delavka, Tomačevo 60; Strmec Janez, 67 let, Šumberg 1 pri Nov. mestu; Zoran Franc, 36 let, delavec v mestni plinarni, Cesta dveh cesarjev 255; Kavčič Antonija roj. Snoj, 38 let, žena mizarja, Brdo 104; Zrimšek Angela roj. Velkavrh, 39 let, delavka, Cesta na Brdo 12; Klätzer Neža, 85 let, vdova sluga, Mandeljčeva ul. 7.

1 Telefon pred 40 leti. V tekočem letu se praznujejo razrazličnejši jubileji. Ljudje se spominjajo 100-, 150- in 50-letnic ustanovitve različnih ustanov in podjetij. Pred dobri 40 leti je Ljubljana dobila svoj prvi telefon. Telefonski aparati, ki so bili takrat še kaj enostavni, so bili nameščeni v eni sobi sedanje glavne pošte. Konec 1. 1898 je Ljubljana štela 124 telefonskih naročnikov. Telefon so pred 40 leti imeli le glavni in vodilni uradi, dalje večja trgovska in industrijska podjetja in nekateri odvratniki. Takrat je Ljubljana štela do 28.000 prebivalcev, tako da je prišel na vsakega 224. prebivalca po en telefonski aparat.

1 Resljeva cesta ima lep drevored. Med številnimi ljubljanskimi ulicami, ki so zadnja leta dobila lepše lice, spada tudi Resljeva cesta. Ta cesta je prav za prav novejšega značaja, zakaj prav stari ljudje še pomnijo, da te ceste nekoč ni bilo ter da je tam, kjer je sedaj križišče s Sv. Petra cesto, stalo nekoč poslopje, zadaj pa so se razprostirali vrtovi. Ko so zgradili cesto, so jo zasadili z akacijami. Ker pa za akacije nihče ni posebno skrbel, so se sčasoma posušile in onemogle. Zadnja leta pa je to cesto mestna vrtnarja zasadilo z mladimi brezami, ki so se krepko oprijele in tako imamo danes na Resljevi cesti prav čeden drevored brezovih dreves, ki dajejo cesti značaj svežosti in vedrpe.

1 Čiščenje pri šentjakobskem mostu. Lani so podrli, kakor smo tedaj poročali, del ograje nekdanjega Virantovega vrta, ki je bil dolgo časa last bivše Kranjske hranilnice ter je bil namenjen za otroški park v prulskem okraju. Izkazala pa se je potreba, da je treba ta vrt nekoliko okrniti, ker je s svojo visoko ograjo nekako zapiral grlo prometne zveze s šentjakobsega mostu na Prule, koder teče skozi Ljubljano sedaj glavna transverzalna zveza od Tržaške ceste na Karlovski most in dalje na Ižansko in Dolenjsko cesto. Ograjo so lani ob Trubarjevi ulici podrli za kakih osem metrov dolžine, trapez izseka pa se je zožil proti Prulam na kaka dva metra. S tem je bila ustvarjena možnost znatnega razširjenja cestišča proti Prulskemu nabrežju. Sedaj so pričeli delavci nastale razvaline in podrtje razkopavati ter urejati in utrjevati cestišče, ki bo letos dovršeno. Ostalo je pa še toliko Virantovega vrta — ki je letos

seveda zasajen s sočivjem — da bo v skorajnji bodočnosti tam, za varno ograjo, mogoče napraviti prijazno otroško igrišče.

Postoj pred menoj...

Če danes pogledamo izložbe ljubljanskih knjigarn, vidimo tudi v tej smeri razveseljiv napredek. Včasih so bile knjige stlačene brez vsakega reda in sistema, da so človeka, ki je gledal izložbe, kar oči bolele. Sicer je razumljivo, da je hotel dati knjigar na vpogled čim več svojega blaga, kar pa ni zmerom najboljša reklama, ker je estetsko urejena izložba mnogo bolj privlačna in vabljiva. Večje knjigarne, ta naša važna kulturna tržišča, so s knjigami itak dobro založene in si jih človek lahko le notri dobro ogleda. Izložbe pa so in morajo biti zato, da mimoidoče opozorijo na najnovejše, najlepše in najpomembnejše stvari, ki jih ima knjigarna v zalogi, bodi iz leposlovja, znanosti, umetnosti, tehnike itd. In če je lepa in dobro urejena trgovska izložba priča finega reklamnega čuta, velja to še v posebni meri za knjigarno, saj te tržišjo s proizvodi človekove duhovne kulture, kar naj bo vselej vidno tudi v aranžmanu njihovi izložb.

Ljudska knjigarna pred škofijo se je tudi v tem odlično izkazala. Njene izložbe, za katere skrbi g. Glavan, sam knjizevnik, so res privlačne, okusne ter urejene s pravnim estetskim čutom za »pokazanje« knjig. Zadržne čase je že kar v navadi, da knjigarna za nove izdaje iz svoje založbe določi prav posebno izložbeno okno. Tako smo pred nekaj meseci, ko je izšla znana knjiga »Kirurgovo življenje«, opazili posebno novost: med knjigami je stala steklena mizica s pravnim kirurškim orodjem. Ni čudno, da se je vsak ustavljal in mu je ta rekvizit nad vse očitno pokazal, o čem piše nova knjiga. Prav taka zanimivost je sedaj, ko je izšel veliki Budakov roman iz liškega kmečkega življenja »Ognjišče« (zbirka »Naša knjiga«). Razstavljen je v elegantni umetniški opremi arh. Gajška so zložene kakor drva na ognjišču, nad njimi pa visi — pravi liški kotel s kuhalnicol! Razumljivo je, da se vsak ustavi ter ogleduje to, zraven pa še druge knjige, tako da je včasih pred izložbo prava gneča. In prav je, da se tudi s takim privlačnim načinom vzbujajo ljudem zanimanje za lepo in dobro knjigo. Marsikdo, ki bi šel brezbržno mimo, se ustavi pred knjigarno, tem tržiščem naše tiskane duševne hrane, ki je tudi danes prav tako potrebna kot vse drugo, in v nekem smislu še bolj.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Opera: Sobota, 8. avg. ob 17: Baletni večer. Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Nedelja, 9. avgusta ob 16: »Trubadur«. Zaključna predstava v sezoni. Izven. Cene od 25 lir navzdol.

RADIO. Sobota, 8. avgusta: 7.30 Laska glasba. 8. Napoved časa. Poročila v italijanskini — 12.30 Ploščice — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Koncert tereta Dobrsek — 13. Napoved časa. Poročila v italijanskini — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Lepe pesmi od včeraj in danes. Orkester pesmi, vodi dirigent Angelini. 14. Poročila v italijanskini — 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Glasba za godalni orkester — 14.45 Poročila v slovenščini — 15. Pokrajinski vestnik — 17.10 Nove plošče Cetra — 17.55 Koerchil Zlata: Gospodinsko predavanje v slovenščini. 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Valček — 20. Napoved časa. Poročila v italijanskini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaske pesmi — 20.45 Lirična prireditel družbe EIAR: Respihici: »Plamen«. V odmorih predavanje v slovenščini: zanimivosti v slovenščini — Po končani operi: Poročila v italijanskini.

LEKARNE. Nočne službe imajo lekarnar: Mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska cesta 4; mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

Dolgin - Debeluh - Ostrogled

Risbe: ROM — Besedilo po K. J. ERBENU

67.

ZVEČER PA SO DRUGIČ STRAZILI DEKLICO, KI JIM JE ZOPET IZGINILA. TODA OSTROGLED JO JE SPET ZAPAZIL: »DVE STO MILJ OD TOD JE GORA, V GORI KAMEN, V KAMENU BISER, V BISERU — ONA!«

68.

DOLGIN GA JE VZEL NA RAME IN POHITELA STA H GORI.

Kaj je novega pri naših sosedah?

Z Gorenjskega

Delo socialnega skrbstva. V novi šoli v Kranju je okoli 2000 otrok. V prvi sobi vidimo socialno delo v kranjskem okrožju, med drugim je razstavljen model novozgrajenega otroškega vrta na Korškem. Naslednja soba je opremljena kot pomožni posvetovalni urad za matere in otroke. Nadalje je na razstavi dnevni prostor otroškega vrta. Ob otvoritvi je bilo navzočih 25 otrok iz otroških vrtev v Kranju z dvema otroškima vrtničaricama, da so si navzočini lahko predstavili življenje v otroškem vrtcu. V tretji sobi so stenske slike in modeli počitniškega doma za matere in dojenčke v Rožu. V osrednji dvorani so slike in razpredelnice, ki kažejo pregled dela na Gorenjskem in v Mežiški dolini. Razstavljen je tudi korški zemljevid, ki kaže z raznobarnimi drobnimi žarnicami socialne naprave na Korškem. Razstavo občinstvo pridno obiskuje.

Med obiranjem češenj ga je zadela strela. Na Spodnjem Jezerkem je te dni 56 letnega delavca ubila strela, ko je obiral češnje. Rajni zapuščca šest otrok.

S Spodnjega Štajerskega

Nevaren tat in goljuf za zapahi. Dne 1. junija je bilo v Mariboru ukradeno moško kolo. Čez nekaj dni je neznan tat spet odpeljal moško kolo. Prvo kolo je prodal nekemu delavcu v Vurmatu pri Selnici ob Dravi. O tem so zvedeli orožniki, odvzeli delavcu kolo in ga vrnili lastniku. Z drugim kolesom se je hotel tat prepeletati čez brod pri Sv. Lovreču. Slučajno pa je bil navzoč delavec, kateremu je tat prodal prvo kolo. Delavec je s pomočjo brodarja prijel tata, ki pa je pustil kolo in zbežal. Dne 13. junija je prišel neznan moški k posestniku Kristjanu v Vurmatu. Doma je bila samo hčerka. Mož se je izdajal za občinskega uradnika iz Selnice ob Dravi in dejal, da mora pregledati živilske nakaznice. Hčerka mu je res predložila vse živilske nakaznice. Ko se je kmet vrnil, je ugotovil, da je mož vzel s seboj tri krušne in eno tobačno nakaznico. Od Kristjana se je goljuf podal k posestniku Pučelcu, se vtihotopil v spalno sobo in tam ukradel nekaj obleke. S tem plenom je šel proti Sv. Križu. Tam je spet hotel krasti, pa so ga zasačili. Hoteli so ga pridržati, pa se jim je izmuznil in zbežal, ukradeno blago je pa pustil. Kakor so orožniki ugotovili, je tat leta 1912, v Mariboru rojeni kleparski pomočnik Avgust Kobal, ki je bil v obvezni službi pri neki trvdki na Zgornjem Štajerskem. Tam je dobil dopust, pa se ni vrnil na delo. Sedaj so Kobala orožniki prijeli in izročili v sodno zapore, kjer čaka na zaslužen kaznen.

Iz Hrvaške

Proslava letošnje žetve. — V Nezavisni Hrvatski Državi se svečano praznuje praznik žetve ter je v ta namen izdal Glavni savez staleskih pristojbi tudi lep znak z žitnimi snopi, državnim grbom in ustaškimi znakom, ki naj ga nosijo vsi Hrvati v tem tednu praznika žetve, ki se je začel t ponedeljek. K tem slavnostim bo svoj sijaj prineslo tudi narodno državno gledališče, ki bo v ta namen priredilo dve igri, navdihnjeni z narodnim duhom v preteklosti.

namreč znanega »Diogeneša« Tita Brezovačkega ter »Pir mladog Derenčina« od Lučca in Držiča. Tako tudi Narodno gledališče stopa s svojega meščanskega okvirja k ljudstvu, ter postaja v resnici narodno, sodelujoče pri vseh narodnih gibanjih in tokovih. V tem je velik smisel Narodnih gledališč, kaš bi veljalo posnemati tudi pri nas. Sta pa ti dve igri (Robina Hanihala Lučiča in Tiren Marina Držiča, ki se dajejeta pod zgornjim skupnim naslovom (samo en del sporeda proslav tega tedna, ki nosi svečan naslov: Proslava hrvaške žetve 1942 — svečan teden hrvaške umetnosti. Poleg gledališča bo pri teh slavnostih nastopila tudi zagrebška filharmonija, hrvaško pevsko društvo Lisinski s sporedom hrvaških zborovskih pesmi, balet Hrvatskega gledališča z narodnimi plesmi ter kot zaključek danes s priredbo hrvaških narodnih običajev, ki jih bodo izvajale skupine kmetov. Vse te prireditve se bodo izvajale na trgu svete Katarine, torej na prostem, ter bodo tako pristopne najširšim ljudskim plastem. Na ta način bodo letos proslavili hrvaško žetev po zgledu drugih narodov.

Obenem so v teh dneh razpisane nagrade za najboljšo ljudske igrice, take, ki bi brez velikih težkoč lahko uprizorjala tudi amaterska društva po svojih domovih. Pogoi za nagrado je tudi snov, ki mora biti vzeta iz hrvaškega narodnega življenja, zlasti pa iz borbe ustašev za novo državo. Dela, ki bodo pisana v duhu ustaških načel, bodo imela prednost. Morajo pa biti pisana za oder ter v smislu sodobnih dramskih zahtev. Glavna nagrada znaša 20.000 kun, druga 15.000 in tretja 5000 kun. Druge, ki bodo dobre, pa ne nagradije, se lahko odkupijo po 2000 kun s pravico, da jih država sama založi.

Casopisje poziva Hrvate, naj daruje vsaj vsak izobražen Hrvat po eno hrvaško knjigo, kaiti poseben odbor ustanavlja giblije knjižnice za hrvaške borce na vzhodni fronti, ki bi si v prostem času radi preganjali domotožje z branjem hrvaških knjig. Oglas upa na velik uspeh.

Iz Srbije

Novo cene za žito. Centrala za žito v Srbiji je določila prevzemne cene za žito v gospodarskem letu 1942-43. Lanska osnovna cena za pšeno, težko 78 kg na hektoliter, franko vagon, šlep, mln ali skladišče se poviša od 350 na 400 dinarjev za stot. Poleg tega pa se prizna premija 100 dinarjev, če se žito odda že v mesecih julij, avgust in september. Premija 50 dinarjev pripada za oddajo žita v mesecih oktober in november. Trvdke, ki zbirajo žito na račun mlinov, smejo vzeti provizijo 12 dinarjev. Prevzemne cene za rž, ječmen in oves so iste kakor za pšeno. Za pivovarniški ječmen je določena cena 500 dinarjev za stot. Za pšenično moko so določene naslednje cene: za 90% pšenično moko brez vreče 645 dinarjev za stot, za 100% všenično moko 615 dinarjev. Pekarne plačajo stot 90% moke po 675 din., za 100% pa 645 din. Za mešano moko (ena tretjina pšenične in dve tretjini koruzne moke) pa po 625 din. za stot. Cena moki v prodaji na drobno po deželih je določena za 90% 7.25 din za kg, za 100% pa 7 din za kg. Cena za kruh iz mešanice pšenične in koruzne moke pa je 6.25 din za kg. V Belgradu je mešana moka v prodaji na drobno 7 din, kruh iz mešanice pa 6.50 din za kg.

Predor iz snega na plazu Begunjsčice

Prometne težkoče pred 100 leti

V teh časih, ko se sodelovanje narave pri tehniških čudežih v prid človeški iznajdljivosti večkrat preko mere potiska v ozadje, je nemara prav, če se spomnimo nekega tehniškega čuda, ki je bilo njegovo uresničenje očitno odvisno od prilike naravnih sil. Ta priprava pa ni bila nič več in nič manj kot — ugočen snežen plaz.

Dne 3. marca 1847 je šlo na tisoče in tisoče prebivalcev s tedanje kranjsko-koroške meje na plaz Begunjsčice, kjer so imeli priliko občudovati izreden naravni pojav. Nekaj tednov prej se je bil z desne strani Begunjsčice utrgal strahovit plaz. Zasul je bil eno obeh cest, ki se od nje pod Sv. Ano razcepi cesta čez sedlo, tako zvana poletna cesta, ki je bila najbolj uporabljana. Več ko osem klafter snega je ležalo na cesti, soteska je bila povsem zagatena z njim in se je raztezal do nasprotno ležečega gorskega slemena Košute, tja do druge cestne veje, tako zване pozimske ceste. Vsakršni promet čez Ljubeljsko sedlo je bil na ta način pač za dalj časa nemogoč. Sicer se je posrečilo, da so odkidali sneg z zimske ceste in tako vsaj začasno omogočili promet. Toda vsi so se bali, da se bodo tudi z desne gorske stene utrgali plazovi, viseči s strmih slemen, in da bodo povsem zasuli s snegom že itak ozko sotesko. Na ta način bi bil prehod čez Begunjski plaz za več tednov zaprt, ali bi bilo treba tiste neznanke množine snega odkidati. Mimo tega pa bi bili v smrtni nevarnosti vsi, ki bi ob tem času šli po onem delu zimske ceste, ki so jo ograjali plazovi.

V tej košljivi zadevi je odnotno cestno nadzorstvo sklenilo, da naj se izvrti prodor skozi vse te snežne gmote v smeri proti poletni cesti. Ta zamisel se je zdelala na prvi hip nespametna. Saj, ali je mogoče hoditi skozi predor, ki je zgrajen iz tako snovi, ki že sama po sebi razpada, ne da bi bil človek v nevarnosti za svoje življenje? Spočetka ni hotel nihče verovati v ta čudež. Toda tisti, ki so vzeli to stvar v roke, se niso zmotili v svojih računih. Kakor skala trdne snežne plasti so zdržale, in tista množica radovednežev, ki je bila onega dne v marcu prihilata na Begunjski plaz, je začudena uživala pogled na podzemsko, oziroma podzemno kristalno palačo, kjer se je le sketalo na tisoče sveč. Seveda ni bil ta izredni predor glede na to, da je tudi na Begunjski plaz sijalo sonce, namenjen za večne čase. Toda vsi so verjeli, da bo do konca maja, torej vsaj tri mesece mogoče se upirati vplivanju sončne toplote.

In tako so to ledeno čudo na Begunjskem plazu izročili prometu. Za tovarni promet med Kranjsko in Koroško je bila ta, čeprav le začasna prometna zveza velika olajšava. Vozniki, ki so sicer dovažali tovarno blago na sedlo (kjer so ga drugi prevzeli in odpravljali po gori navzdol), so se bili sprito večne nevarnosti plazov že upirali, da bi še prevzeli prevoz. Zdal pa so utegnili »sanje« — kakor so rekali voznikom, ki so veščeli s samimi oskrbovalci prevoz — spet brez kibel opravljati svoj poklic. Tudi kranjska industrijska podjetja, zlasti tista, ki so dobivala surovo železo iz Koroške, so se zaradi odprtja tega snežnega predora znebila velikih skrbi.

Sicer so se pa tudi v drugih letih, če je tako naneslo, okoriščali s to napravo. Tako so l. 1779 (ali 1780) na istem mestu izkopal snežni predor, ki se naj bi bil ohranil najmanj do konca maja, saj so v prošnjih dneh pred binkošti šle tisto leto cele procesije skozi ta predor. Tudi v času Valvazorja so imeli tak predor. V drugem delu njegove »Slave vojvodine Kranjske« (str. 170) je zapisano: »Ljubelj je luknja, ki so jo zgoraj na neki snežni gori prevrtali, tako da se lahko skozi njo pelješ ali jo prejahaš.« Po sredi tega prodora pa poteka meja med Kranjsko in Koroško.

Valvazor omenja na tem mestu svojega dela tudi načrt, ki ga je sam predlagal glede na prodor gore pod sedlom. Pred nekaj leti, piše Valvazor, je bil sklenil, da bi izvrtal spodaj na dnu luknjo, ki bi bila tolikšna kot zgornja in ki bi bilo moči skozi njo tudi jezdit in se voziti. Takrat je bil tudi že začel meriti razdaljo in razmerje. Ta predor naj bi se bil začel pri Sveti Ani, prodiral naj bi v ravni črti skozi hrib, na drugi strani, pri St. Lenartu, pa bi se končal. A zaradi kuge, ki je takrat razsajala na Dunaju, je bil primoran ta načrt zavreči. Da bi se nekoliko zmanjšali stroški, ki bi jih imel s tem predorom, je zaprosil cesarja Leopolda I., naj dobi dovoljenje za pobiranje trošarine in pa kakšno denarno pomoč za gradnjo. Toda v tistih žalostnih časih, ko je vse obtičalo zaradi kuge, mu ni bilo moči to doseči, čeprav bi bila gradnja takega prodora prav velikega pomena za ljudski blagor. Saj je treba doslej — piše Valvazor — za popravila odnotnih cest trošiti velike vsote denarja. Mimo tega pa je vsako leto zaradi plazov veliko ljudi ubitih. In še to je, da bi se s tem pozimi pot čez sedlo jako skrajšala: čez sedlo je dolga dve milj, skozi predor pa le šestnajstinko tega.

Zamisel, da bi predrl Ljubelj, so tozadevni krogi še in še obnavljali. Tako so po naročilu

Karla VI. (1711—1740) naredili natančen načrt te vrste. Čez sto let nato — 1823 — so bili stanovni Koroške nujno prisiljeni, da so zaradi boljše zveze čez Ljubelj na Kranjsko in dalje v luko Triesteja, spet načeli to vprašanje. Spet so napravili načrt za predor, ki so ga tozadevne oblasti v naslednjih letih temeljito proučili in ga priporočile. In zares je cesar Franc I. z odlokom z dne 29. marca 1834 dovolil gradnjo ceste skozi 600 klafter dolgi predor, ki naj bi bil tako širok, da bi lahko dva tovarna vozova — parizarja — nemoteno šla drug mimo drugega. Toda tudi iz tega načrta ni bilo nič.

Kmalu so bile oblasti zaradi prometa po železnih primorane, da so se iznova začeli baviti z vprašanjem predora skozi Ljubelj. Predvsem je šlo za to, da bi bil olajšan promet med Koroško in Kranjsko, ki sta z gorovji ločeni. Zato naj bi se bila zgradila železniška proga odloč skozi Ljubljano. Stanovi Koroške in Kranjske so l. 1846 vnovič izročili oblastem načrte predora in regulacije cestišč. Zlasti so se pri tem pritoževali zaradi

bednega stanja tedanjega prevažanja različnega blaga s »sanic«. Ker ni bilo za tovore, ki so jih po eni strani hriba pripeljali na sedlo, da so ga ondaj prevzeli drugi »furmani«, zaradi pomanjkljivega prostora nobenih skladišč, so moral blago puščati kar na cesti. Če so, na primer, Kranjci pripeljali na vrh več blaga, kot so ga utegnili Korošci odpeljati, je obležal ostanek — žito in moka v vrečah, ali sladkor v sodih, ki so propuščali moč, kar tam na dežju in snegu in se je vse kvarilo. Večkrat je moralo na tisoče stotov tega blaga po tedne dolgo čakati na prevoz, in trgovska podjetja so imela neznanško škodo, če se je blago pokvarilo ali pa če so ga prepozno dobili. Prevoz iz Triesteja v Salzburg, na zgornje Štajersko in na Češko je zaradi tega trajal večkrat po mesecu dolgo. Vsi so bili prepričani, da bi le predor izboljšal to nevdružno stanje. Več rodov dolgo se je prava pravcata ploha samih pritožb in načrtov razlikovala po uradih. Toda — zgodilo se ni nič.

Izboljšana tehnika gradnje cest in železniških prog, predvsem pa uvedba motoriziranega prometa z blagom in ljudmi, je potem omogočila, da se je izboljšala zadeva Ljubeljskega prelaza in so pritožbe utihle. Če pa je ta stvar, ki so stoletja razpravljali o njej, za zmeraj utihnila — je pa drugo vprašanje.

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

Kdaj lahko govorimo o delu kot športu? — Povprečna hitrost padalca znaša 200 km na uro — Sem proti rekordom

Razlika med delom in športom. V zadnjem času ste večkrat naleteli na trditve, da je šport nadomestilo za telesno delo v naravi. Opažate tudi, da dobiva delo v okvirju telesne vzgoje vedno bolj častno mesto. Po Vašem mišljenju je šport vendarle to, kar gojijo na igriščih, plavališčih in smučiščih, delo pa je delo in obstoja v borbi za vsakdanji kruh. Najlažje Vam bom odgovoril, če Vam priključim v spomin definicijo športa: »Šport je udejstvovanje človeka kot celote, ki izvira iz notranje potrebe in ki stopnjuje duševne in telesne moči.« Če kdo teče za tatom, da bi ga ujel, ne goji športa. Prav tako ne goji športa tisti, ki gre v planine samo za to, da bi shujšal. Nasprotno pa lahko govorimo o športu, če cepite drva iz preobilja moči, iz veselja do dela, zaradi duševnega odmora in iz podobnih nesebičnih motivov. Ni bistveno kaj delate, temveč kako, ali točneje povedano: v kakšnem duševnem odnosu ste do krepljenega udejstvovanja. (J. Z., Lj.)

Krčne žile. Ali je priporočljivo, da se atlet, ki ima krčne žile, uri v tekih na srednje proge? Vaše vprašanje spada v področje športne medicine. — Pojdite k zdravniku, ki Vas bo pregledal in Vam dal merodajne nasvete. (F. K.)

S kakšno hitrostjo leti padalec? Spominjali se boste, da sem pisal zadnjič o danskem padalcu Johnu Traunumu, ki je postavil svetovni rekord v skakanju s padalom, ko se je pognal iz višine 13.000 m. Svoje padalo je odprl šele 700 m nad zemljo in je preletel po tem času 12.300 m v prostem padu. To padanje je trajalo 182 sekund. Če delimo dolžino pada s številom sekund, dobimo povprečno hitrost na sekundo. Ta znaša v omenjenem slučaju 67 m v sekundi, ali 4200 m v minuti, ali 241,20 km na uro. Da je omenjena hitrost pada

precej točna, sem se prepričal tudi na podlagi podatkov francoskega padalca Williamsa. O Williamsu sem čital, da se je pognal iz stratosfere z višine 11.000 m nad zemljo. Prosto je padal 170 sekund, padalo pa je odprl šele 90 m nad zemljo. V Williamsovem primeru je znašala povprečna hitrost 64 m na sekundo. Omenjam še, da gre v prvem, kakor tudi v drugem slučaju za izredne storitve. Skoki padalcev na bojišču so veliko krajši in dosežejo hitrost približno 200 km na uro. (K. —ik.)

Suha kot trska. V 21 leto greste, pa ste skoraj brez mišic, sama kost in koža vas je. Tudi v letih obilne prehrane se niste mogli zrediti. Ne zanima Vas vprašanje prehrane, radi pa bi vedeli, kako bi prišli do krepkejših mišic. Ali obstoja tudi »redilna« gimnastika? Če Vas prav razumem, ne gre za »redilne« pač pa za krepilne vaje. Telesna vzgoja uči, da postanejo mišice debelejšje zlasti pri vajah, pri katerih ne gre za hitrost ali vztrajnost, pač pa za moč. V poštev pride torej tista vrsta telovadbe, pri kateri je treba premagovati večji odpor. Moškemu bi svetoval rokoborbo ali dviganje uteži, za Vas kot žensko pa to ne pride v poštev. Okrepitev mišic pa boste dosegli tudi s telovadbo na orodju. Da pa boste tudi okrepili noge, morate gojiti hiter tek na kratke proge ali pa prenašanje bremen (n. pr. prenašanje premoga po stopnjicah). V glavnem pa je koščenost stvar narave. So tudi taki ljudje, ki použijejo velike redilne hrane in ki po vrh tega še telovadijo, vendar ostanejo suhi. Če spadate med take, ni vredno, da bi Vam bilo zaradi tega žal. Ni namreč važen zunanji izgled, pač pa telesna zmogljivost! In če ste, ali če boste postali zmogljivi, se lahko potolažite s tem, da je med ženskami precej takih, ki bi bile hudo rade v Vaši koži! (A. P.)

Kaj je talna telovadba? To je vrhunska telovadba brez orodja, na praznih tleh. Tisti, ki radi rabijo tujke, ji pravijo »parterna gimnastika« ali akrobatika na tleh. Le-ta obsega razne kozolce, premete, kolese, preskoke čez sotelovadce in podobno. Talna telovadba je sorodna orodni, izvedba posameznih prvin pa se vrši v naravnem slogu. Pravi mojstri talne telovadbe so Danci, vedno bolj pa jo gojijo tudi drugi narodi. (S. T., Lj.)

Sem proti tekmovanju in proti rekordom! Tako pišete: šport naj bi bil razvedrilo, ne pa udejstvovanje, pri katerem je vedno in vedno v ospredju vprašanje, kdo bo boljši, kdo bo zmagal, kdo bo postavil ta ali oni rekord... V marsičem se strinjam z Vami, v ostalem pa mislim o tekmah in rekordih takole: Ne gre za obšolne rekorde. Le-te lahko dosežejo samo tisti, ki imajo tako in tako okostje, mišičevje in srce — skratka, ki so za rekorde rojeni. Vzgojna moč in osebna sreča tekmovalca pa tiči v tem, da premaga svojo lastno lenobo, da se povzpne nad udobnost, da trenira tudi v trudu in znoju in se vzpenja po zasneženem športnem glesu: vedno višje, hitreje in srčneje! Storitev nenadarnega atleta, ki je pretekel 100 m v 12,5 sek. je čisto večja od uspeha enostranskega nadarnega tekača, ki je pretekel 100 m v 11,5 sek. In kdor z muko kaj doseže je čisto bolj vesel uspeha kot pa tisti, ki je stresel rezultat iz rokava. Za osebno srečo gre, za vero vase in za samozavest, ki se pojavi ob vidnih znakih napredka. Nisem za to, da bi se ozirali po svetovnih rekordih, vsakdo naj tekmuje najprej proti lastnim slabostim. Med vašim rekordom in med svetovnim torej ne sme biti one velike razlike v oceni, kot jo opažamo pri današnjem preslanju. Mislim, da je tako gledanje za splošno množičnega športa edino pravilno. (M. O.)

Srednjeješki pokal. Vprašujete, če so nogometne tekme za srednjeješki pokal že zaključene in kdo ga je dobil. V nedeljo so igrali v Pragi predzadnje kolo. Na zelenem polju je potekla bitka za žogo med Sparto in Slavijo. Proti pričakovanju je zmagala Sparta in odpravila Slavijo s 4:2. — Slavija je izpadla, v finale prideta torej Sparta in Bohemia. (B. V., Lj.)

Inches je starejša dolžinska mera, katero so uporabljali na Anglékem. Inches znaša dvanaestino angleškega stopala (1 col) ali 2,54 cm. (P. J.)

Atletska »repriza« v Monakovem

Po veliki lahkoatletski prireditvi v Berlinu so se podali tekmovalci v Monakovo, kjer so tudi Bavarec pokazali svoje moči v tekih, pa virtuozne točke v skokih in metih. Zaradi tesnega prostora navajamo s tega tekmovalca samo rezultate prvakov:

- teki: 100 m Mellerovic, Nemčija 10,7, 200 m Mellerovic 21,2, 400 m Behrend, Nemčija 49,4, 800 m Lanzi, Italija 1:52,2, 2000 m Kaindl, Nemčija 5:23, 5000 m Beviacua, Italija 14:50,6;
 - skoki: višina Naeke, Nemčija 1,85 m, s palico Sturck, Nemčija 4,00 m;
 - meti: krogel Profeti, Italija 15,28 m, disk Tosi, Italija 49,78 m, kladivo Storch, Nemčija 52,95 m.
- Razen Nemcev in Italijanov so tekmovali v Monakovem tudi Nizozemci in Madžari, ki pa so se morali takrat zadovoljiti samo z drugimi in tretjimi mesti. Tako je bilo tudi s hitrim Osendarpom: na 100 in 200 m je bil le drugi s časi 10,8 in 21,9.

Šport v kratkem

Najboljša nogometna moštva Evrope. Prvenstva posameznih držav za leto 1942. so si priborili naslednji nogometni klubi:

- Belgija: Lièrsche SK.
 - Hrvatska: SK Gradjanski.
 - Bolgarska: AC Sofija.
 - Danska: Boldklubben 1893.
 - Nezasedena Francija: FC Sète.
 - Zasedena Francija: Stade Reims.
 - Nemčija: Schalke-Gelsenkirchen.
 - Italija: AS Roma — Rim.
 - Nizozemska: ADO L'Oja.
 - Portugalska: Sporting C. Portugal.
 - Rumunija: Rapid — Bukarešta.
 - Slovaška: SK Bratislava.
 - Španija: FC Valencia.
 - Svedska: Göteborgs Karaterna.
 - Svica: Grosskopper — Zürich.
 - Madžarska: WMFC Csepel.
- Na Anglékem so igrali za letošnje državno nogometno prvenstvo v dveh kategorijah: v nacionalni je zmagal Manchester United FC, v londonski skupini pa FC Arsenal.

Nova zvezda v romunski lahki atletiki. Na prireditvi v Predealu je padel nov romunski rekord v teku na 100 m. Postavil ga je Moina z neverjetno dobrim časom 10,5 sek. Moina je po tem takem prvi romunski atlet, ki se je povzpela do tovarišije najboljših na svetu.

V Grünauu pri Berlinu bodo imeli v nedeljo čolnarsko državno prvenstvo. Prijavljenih je 500 tekmovalcev.

Učinek bombardiranja iz zraka, o katerem poroča vojno poročilo št. 786. — Levo zgoraj parnik, fotografiran med napadom. Eksplozija torpedov, ki so potopili ladjo.

Ada Negri:

Mama malega Foska

Med zelenim in šumečim drevjem je stal ob vnožju gričev bel, prostoren hotel. Proti koncu junija je bil poln gostov. Rožni grmi so tekmovali med seboj, kdo bo dal več vrtnic in sončni zahodi, kateri od njih bo dal več časa trajal. Po večerji smo šle dame z gospodi na vrt, da bi uživale prijetno večerno uro. Lepše smo bile v tej rožni svetlobi, ki se je branila umreti, prav tako kot naša mladost.

Med nami je bila Foscova mama. Krasna gopša ta Foscova mama! Visoka, z rameni kot iz marmora vlitimi, gibka, z ritmičnim korakom, ženska, ki je kraljica zaradi svoje lepote. Morda se je oblačila preveč razkošno. Morda je dala nase preveč draguljev. Toda to razkošje je pristajalo dostojanstvu njene osebe.

Mož, ki je pogosto prihajal sem za štiriindvajset ur, se je zdel na zunan, kot da je njen brat. Ti dve bitji, ki ju je družila tako popolna fizična harmonija, sta imeli enega samega sina: Foska. Osem ali devet let starega, toda kazal jih je manj. Bil je majhen in nežen. Ker je bil bolan, so ga pripeljali sem, da bi se okrepil v tem zraku pod smrekami in si pridobil moč v teh toplih vrelcih. Nikdar ni bil pri miru in nikoli ni počival. Spominjam se njegovega tekanja po pesku v drevoredih in še kdaj slišim njegov zvonki smeh. Bil je vesel otrok, ki so mu malenkosti zadostovale, da se je zabaval. Spominjam se tudi obleke, ki jo je nosil, ko sem ga zadnjič videla: lepo zvikane še čisto nove kratke hlače iz surove volne in barve kot šampanjec, jopica pa z gumbi iz biserne matice.

Bil je eden tistih sončnih zahodov, ki nimajo konca: ves žareč, le jug je pihjal. In v tem vetru so odpadali rožni listi. Na vrtu, kjer smo bili zbrani, je bila Foscova mama: na niemi črni večerni

obleki ko se svetili dragi kameni. Na vratu nakit iz biserov — biseri in briljanti v ušesih in na prstih. Izraz njenega obraza, ki je bil navadno nekam tuj in hladen, se je omilil samo takrat, kadar je gledala svojega otroka. Ta ji je zdaj rekel tiho, proseče, igračkajoč se z njeno ogrlico: »Smem iti tja? Tudi nočoj? Mirela in Blanka gresta tudi.«

Pritrdila je nekoliko raztresena. Fosko je izginil s prijateljicami, ki sta bili nekaj let starejši od njega. Vedela sem, kam so tekli s takim veseljem. Takoj za ograjo na drugi strani ceste je bila baraka s streliščem: mrzlica in vročično hrepenenje za dečke in za deklice. Od tam so se slišali strelji flobertov, ki so prihajali do nas, malo ublaženi zaradi razdalje. Pol ure za tem smo zagledale Mireno in Blanko, ki sta prihajali proti nam. Navidez sta bili mirni, z navadnim korakom, vodeči se pod roko; — toda bolj beli kot njuni obleki, z nečim v obrazu, kakor bi postali nenadoma stari. Približali sta se moji prijateljici Veri Carmi, ki je bila Mirelina mati. Komaj sta premikali ustnice. Vera Carmi se je dvignila in se z njima oddaljila od gruče s smehljajem, kakor bi hoteli reči: »Grem za trenutek. Takoj se vrnem!«

Bila je močna žena moja prijateljica Vera. Vendar se je vrnilo med nas nekaj tujega, čeprav brez vzroka. Foscova mama je postala prva na to pozorna. Začutila je temen strah, začela se je tresti, vznemirjati: Fosko, Fosko? Zakaj Fosko ni več z Mirelo in z Blanko?

S težavo smo jo poskušali zadržati. Strah pred slutnjo ji je dal nervozno moč, kot jo imajo blaženi. Takrat se je prikazala Vera Carmi, obrnjena proti njej, z ljubečim, toda odločnim obrazom. Mati je zaupila — ta krič bom slišala do konca svojega življenja.

Fosko! Začela je teči z rokami v lasih, vlečka je drsala po pesku. Zrak je bil poln njenega obupa in mi smo šli za njo kot sence.

Tu je vrzel v mojem spominu. Ne vem več.

kako sem zvedela, da je bil Fosko ranjen. Zdi se, da je po neprevidnosti prišel pred mladenci, ki je v tem trenutku meril z flobertom v tarčo. Tako? Res prav tako? Nikoli ne moreš točno vedeti, kako se zgode take reči: niti kdo je krivec, niti v koliko je krivec. Strelec je prav gotovo pomotoma spustil cev navzdol med tem, ko je šel Fosko mimo: tako ga je zadela krogla.

Okoli desete ure zvečer je drdral iz vrta avtomobil, ki je odpeljal v bolnišnico bližnjega mesta malega ranjenca. Bil je položen preko materinih in preko zdravnikovih kolen. Ker je bila prva pomoč zaman, so upali na operacijo. V luči svetilk sem videla telesa zavito v odejo in glavico, spuščeno v materino naročje. V zadnjem trenutku si je neka gospa slekla plašč in ga vrgla ubogi materi preko golih ramen. Bel plašč, obraz še bolj bel; od bledice izbrisane ustne: pogled uprt v sina.

Tako je izginila. Nihče v hotelu ni upal leči ob navadni uri. V široki veži, ki je vodila iz dvoran na vrt, so bili vsi na nogah. Pod nekim drevcesom je nekdo našel denarnico Foscove mame z zlato zadržjo. Izročil jo je ravnatelju. V njej so bile, poleg drugega, igle, dragoceni prstani, ki jih je gospa vtaknila tja, ker jih ni upala pustiti v sobi. Denarnica je pod drevcesom, padla je tja kakor mrtev list.

Telefon! Novice, novice — zdi se, da je nekoliko boljše.

— Ne. Žalibog, ni več upanja: krogla je prodrla drobovje. Zdal je prišel v bolnišnico Foskov oče, ki so ga bili v naglici poklicali. Bil je kakor pijan, upognjen: starec. — Gospa pa je kazala velik pogum. Stiskala je malega in ga branila pred smrtjo. Otrok je bledel, nikogar ni več poznal. Najbrže ne bo prestal noči. Ob eni (Vera Carmi je bila hitela za fantkom v mesto), sem prislišla Mireno in Blanko, da sta šli v sobo, ker se že nista mogli več držati pokonci. Drugi so izginili. Ostalo nas je malo. Polagoma so se začele

obleke gospa prilepljati, kakor mokre, na njihova utrujena telesa. Po teh nekaj mrzličnih urah je bil ta kraj kot plesišče, kjer so preveč plesali. Ob štirih — že je blede zarja belila nebo — je zapel telefon. Izdihnil je.

Odšla sem v sobo, pustila sem okno zaprto. Ta zarja me ne bi mogla potolažiti. Misliła sem namreč, da oni, ki umira, ne bo več videl jutranjega svita.

Vera Carmi se je vrnila šele popoldne vsa spremenjena. Ona je otroku zatisnila oči. Pravila mi je, kako je otrok, dokler je bil pri zavesti, milo prosil mamo, naj odpusti onemu »dečku«. In čeprav mu je to obljubljala, je trdovratno vztrajal v svoji prošnji.

»Veš, ni hotel to storiti. Ne daj ga zapreti! Tudi ti ne jokaj, ker si me pustila tja, dobra mama, lepa moja mama!«

Iz bolnišnice naj bi ga prepeljali na pokopališče domačega mesta. Prej pa je šel Veri Carmi poslala po sorodniku praznično obleko iz črnega žameta s čipkastim ovratnikom, da ga je mati lepega pripravila za zadnje pot.

Potem je — ne da bi hotela pomoči od kogarkoli — v sobi, ki je ostala v čudovitem neredu, zbrala še druge otrokove stvari: perilo, igrače, čevlje; to, kar je bilo njegovo in iz česar je dihalo njegovo milo in srečno detinstvo. Vsako stvar je zavila v tenek papir in povezala zavitke z vijoličnim trakom. Nežno ji je polagala na dno kovčka, da ne bi takoj, ko bo dvignila pokrov, padle ven in ranile materinih oči. Na to je položila svoje obleke: razkošna svilena oblačila. Poskusila je zapreti, toda kovčeg je bil preveč poln. Šele tedaj me je poklicala in me prosila za prijaznost, da bi pritisnila z roko in s kolonom pokrov. Končno je bilo mogoče kovčeg zapreti in ključ se je obrnil v ključavnici z dvema suhima udarcema. Nisva si upali pogledati v obraz. Cutili sva, da sva tu notri pokopali truplo malega Foska in srce njegove matere.

Mirkova Zala

SPISAL DR. J. SKGT

RISAL E. GODEC

343.

Kakor zblaznela skoči Zala v tem hipu pokoncu, prime mladeniča za roko in ga vpraša s tresočim glasom: »Je li Mirko mrtev? Ali še živi? Govori, Davorin! Prosim te! Usmili se nesrečne žene! — »Umiri se, Zalika! jo tolaži Davorin. »Tvoj Mirko, tvoj mož in tvoj ženin, še živi, ali jutri mora umreti s tovariši vred. Tako sem čul, ko so govorili stražarji med sabo.«

344.

Pri teh besedah zažari ženi oko in nov up ji prešine dušo. Krčevito prime očeta Serajnika za roko in radostno vzklikne: »Oče, Mirko še živi... živi! Starček se vzdrami, pogleda z milim očesom svojo snaho in reče tiho: »Moj in tvoj Mirko še živi. Tisočkrat bodi zahvaljen Bog za to dobroto!« In sklenil je roke in molil skupno z Zaliko k Bogu, ki mu je rešil edinega sina in njej moža.

345.

Hrup in šum pred skalnato votlino je hitro privabil še druge iz votline, ki niso vedeli, zakaj sta Serajnik in Zalika tako prepadena ter tako iskreno molita. Prišli sta tudi Mirkova in Zalikina mati in druge tovarišice pod milo nebo. Tudi Almira se je približala, radovedno od strani poslušajoč, kaj pripoveduje njej dobro znani mladenič Davorin.

Ali krompir umori koloradskega hrošča?

Novi nemški poskusi v Münchebergu

Ko beremo o različnih in mnogih znanstvenih uspehih, prav nič ne pomislimo, koliko je bilo treba zanje truda in skrbi. Kar jasno nam je: država potrebuje gumija? No, potem iznajdi snov, ki se zove *buna*. Ali pa nima gonilnih snovi? Tedaj iznajdi *stetistični beacin*. Pa umetna svila, umetna volna — vse se da iznašiti in ni je skoraj stvari, ki bi se ne dala umetno ponarediti in tako zamašiti vrzeli v gospodarstvu.

Nemci imajo, kakor poroča Berliner-Lokal Anzeiger, v Münchebergu poseben zavod za različna nova znanstvena odkritja in dožnanja. V Münchebergu vidiš množico laboratorijev in rastlinjakov, mnogo rentgenovih aparatov in poskusnih pekarin predvsem pa 1300 jutov obsegajoče poskusne njive in vrtove, kjer izmed milijonov rastlin iščejo eno samo in jo po novih zakonih dalje razvijajo in skušajo na njej lastnosti, ki si jih želijo. Ni to najbolj čudno, da je grenki volčji bob postal sladak, ampak je še bolj čudno to, da so med 1 1/2 milijona bobovih rastlin iskali take, ki niso imele grenkih snovi in so jih nekaj tudi našli in so jih preiskovali, zakaj niso grenke, dokler niso našli tiste lastnosti in so na podlagi dožnanja vzgojili bob, ki je bil samo sladak in nič več grenak. Za tak uspeh pa je bilo treba leta in leta skrbnega dela in preskuševanja.

Kava in moka — iz bobov. A ko poljedelci

Nova zvezda

»Kaj si zopet odkril novo zvezdo?«
»Seveda. Pred dnevi sem jo zasledil v petnajstem nadstropju.«

zunaj že zdavnaj pospravi krmo, se v Münchebergu raziskovanje nadaljuje, saj znanstveniki še niso zadovoljni s svojim uspehom. Bob ima to slabo lastnost, da se njegovi stroki, ko dozori, razpočijo in popada zrune na tla. Kako bi bob tega odvadili? Mnogo hektarjev bobov pustijo na polju, da že preveč dozori, in ga preiskujejo, če mogoče ne bi našli med njim v tretjem ali četrtem letu rastlino, ki se ji strok ni razpočil. Tu je grenak bob, a strok se mu ni razpočil. *Grenko in ne da bi se razpočilo, plus sladko in da se razpoči*, to je leva stran enačbe, ki jo je treba razrešiti. Rastlino toliko časa dalje preskušajo s križanjem in odhramenjem, dokler ne stoji na desni strani enačbe: *sladko in se ne razpoči*. Müncheberške obsežne bobove njive, ki so rumeno, modro in belo pobizavajo v vetru, pa vsebujejo še druge probleme: nekatere bobove rastline imajo tako trde lupine, da ne morejo vzključiti v zemlji; drugi imajo tako raskave, dlakaste stroke, da se vlaga ne razpuhti in da zrune v strokih zgine. Zdej hočejo vzgojiti takšen bob z mehko lupino in druge vrste z gladkim strokom in nekega dne bo »skrižarijena« bobova rastlina, ki bo njeno zrune sladko, se stroki ne bodo razpočili in bo imelo gladko in mehko lupino. In kakor danes govorimo o grenkem volčjem bobu, da je bil to le za zeleno krmo, bomo jutri rekli o navadnem sladkem bobu: to je bila le živinska krma. Naša kava je sestojala iz polovice bobovih zrn, moka iz bobove in pšenične moke, makaroni ali kaša: bob!

Zakaj raziskovanje v Münchebergu se začne v cvetličnem lončku in se neha v kuhinji. Sleherna sprememba ali razvoj naših kulturnih rastlin se praktično preizkuša do poslednjega, najboljšega okusa, glede na lastnosti za kuho in na tečnost.

Pšenica in rž — »začetnika«. — Medtem ko krog in krog valovijo žitna polja, pa v tem zavodu gojijo posamezne bilke v lončkih. *Pšenica in rž*, ki sta že zdavnaj »dopolnjeni« žitarici, sta v Münchebergu v začetku razvoja: tu ju preskušajo glede na plodovitost in odpornost spričo podnebja in škodljivcev. V otroški sobi žitaric rastejo pšenične rastline, ki so videti jako borne. Nastale so potom križanja med pšenico in ljuliko, ki hočejo njeno žilavost pomešati z dobrimi lastnostmi pšenice. Bastardi prve generacije so tanki kakor trave in še ne jalovi. Oplodijo jih umetno, jih gojijo dalje, jih križajo z dobro pšenico in na poslednji gredici, po 4. križanju, dobivajo spet oblike pšenice. Mogoče se bo po nadaljnjem križanju posrečilo dobiti takšno vrsto pšenice, ki bo plodovita in spričo vseh vremenskih neprilik žilava. — Male rastlinice rži, ki tičijo v škarnicah in same sebe oplodijo so prvi poskusi za to, ali ni moči privzgojiti take rži, ki bi samo

sebe oplodila in bi bila liki pšenica vztrajna v svojih lastnostih. Rž se na kmečkih njivah jako slabša, ker se oplodja s pomočjo vetra.

Praded iz Mehike. — Nič manjše niso naloge, ki jih je treba izvesti glede na krompir. Prav tako, kakor postane človek zaradi civilizacije in kulture mehkužen in malo odporen spričo boleznim, se tudi rastline zaradi enostranskega kulturnega razvoja poslabšajo glede na žilavost napram boleznim. Krompir nam neizmerno koristi in ga mnogo pridelamo, vendar ga ograža veliko število *sovražnikov*. Doslej se je posrečilo vzgojiti krompir, ki se ga rak ne prime. Zdej so tozadevni raziskovalci napovedali boj gnilobi krompirjevega listja, tisti glicivi, ki razieda listje in zmanjša pridelek na tretjino.

V Mehiki raste *divji krompir*, ki se ga gniloba listja ne prime. Prvi bastard našega krompirja z divjim Mehikancem je še poln najslabših lastnosti divjega krompirja. Leto za leto posejajo nove bastarde in sicer posejajo semena in ne gomolje. Izmed stotisočev semen izberejo le nekatere, ki so videti plodni. Z vedno bolj skrbno izbiro in po večkratnem križanju z evropskimi vrstami krompirja, dobijo po večletnih preskušanjih slednjič take vrste krompir, ki ima spet vse stare dobre lastnosti krompirja, a zraven še odpornost zoper gnilobo listja, kar si je pridobil od divjega krompirja.

Ena od največjih nevarnosti za evropski krompir je *koloradski hrošč*, ki so ga leta 1918 zanesle ameriške čete v Francijo in ki se je odlele strahotno daleč razširil. Nemški znanstveniki so sklenili, da bodo privzgojili tako vrsto krompirja, ki se bo tako iznebil škodljivca, da ga bo sam ubijal s tem, da bo njegovo listje pomorilo ličinke. Doslej se preskuševanje še ni dokončno posrečilo, vendar bo kmalu napolnil tisti dan, ko bom imeli tak krompir, ki se bo koloradskega hrošča sam ubranil. Evropa bo potem rešena tega hudega škodljivca.

Popravljen rekord jadralnega letalstva

Znani ogrski športni letalec **Ladislav Tasnadi**, ki je imel doslej ogrski rekord v jadralnem letalstvu s 335 km na uro, je te dni dosegel nov tozadevni rekord na progi iz Budimpešte v Kljuž, in sicer 352 km na uro.

FRIGORIFERI ELETRICI

automatci per famiglia ed enti, pronta consegna
ELEKTRICNI AUTOMATIČNI HLADILNIKI
za gospodinjstvo in podjetja, takojšnja dobava
Casseta 32-I v. Unione Pubblicità Italiana, Milano

Mali oglasi

Prodamo

Stenice
uničuje »PULECIM«, Inž. Prezelj, Ljubljana, Wolfova 3, uradne ure: 8-12

Perutnino

zajedajo uši. Mazilo zoper uši na perutnini je Inž. Prezelj »PERUTNINA«, Ljubljana, Wolfova 3, uradne ure: 8-12

Čitajte »Slovenca«

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in oraznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 19.30

Zelo zanimiv in obnem delikaten

Skandalček

(SCANDALO PER BENE)
v istoimenskem filmu izza starih beneških patriarhalnih časov.
V glavnih vlogah: Evi Maitagliati, Giuseppe Torelli, Camillo Pilotto. Režija: Esodo Pratelli
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Prva ljubezen dekleškega srca v argentinskem filmu mladosti in neugnanosti

Zaljubljena dekleta

Biser južnoameriških lepotic Delia Garges
KINO MATICA - TEL. 22-41

BOCCACCIO

Pikantne pustolovščine in ljubavni zapletljaji v Firenci v XIII. stoletju
Clara Calamai, Osvaldo Valentini itd.
KINO UNION - TEL. 22-21

Umrla nam je naša ljubljena mama, setra, svakinja in teta, gospa

Terezija Trnovec

roj. Zupančič

7. t. m. previdena s tolažili sv. vere. Pogreb blage pokojnice bo v nedeljo, dne 9. avgusta 1942 ob 5 popoldne z Zal, kapele sv. Kristofa k Sv. Križu, Ljubljana, St. Vid nad Ljubljano, Zagreb, dne 7. avgusta 1942.

Zalujoči ostali.

Giovanni Vergat

37

Tone Nevolja

Roman.

»Doli jadro! Doli jadro!« je vpil gospodar Tone. »Prereži! Takoj prereži!«

Tone se je z nožem med zobmi kot mačka oprjel droga in vzravnan nad robom, da bi učinkoval kot protiutež, se je zabingljal nad morjem, ki je spodaj tulilo in ga je hotelo požreti.

»Krepko se drži! Krepko se drži!« mu je vpil ded v tistem trušcu valov, ki so ga hoteli odtrgati od tam in ki so metali v zrak »Previdnosti« in vsako stvar, nagibajoč barko vso na eno stran, tako da so imeli notri vodo do kolen.

»Prereži! Prereži!« je ponavljal ded. »Sakrament! je vzkliknil Tone. Če prerežem, kaj pa bomo takrat, ko bomo jadro potrebovali?«

»Ne reci sakrament! Kajti zdaj smo v božjih rokah!«

Aleš se je oklenil krmila in ko je začul dedove besede, je pričel vreščati:

»Mati! Mati moja!«

»Molči! Molči, če ne ti namerim breco! mu je zavpil brat, z nožem med zobmi.

»Prekrižaj se in molči!« je ponovil ded, tako da se dečko ni upal več niti dihati.

Nenadoma je jadro padlo vse hkrati, tako je bilo napeto. Tone jo je v trenutku pobral in tesno zvil.

»Obrt znaš kot tvoj oče, tudi ti si Nevolja,« mu je rekel ded.

Barka se je naravnala in je najpopred

visoko poskočila. Nato se je dalje prekopicavala na valovih.

»Daj sem krmilo. Zdej je potrebna trdna roka!« je dejal gospodar Tone. In kljub temu, da se je tudi dečko oprjel zanj kot mačka, so prihajali valovi, ki so ju oba metali s prsi ob ročaj.

»Veslo! zavijti svoje veslo, Aleš! Saj za jesti si tudi ti sposoben. Zdej služijo vesla bolje od krmila,« je kričal Tone.

Barka je skripala pod silnim naporom onega para rok. Tudi Aleš, vzravnan ob veslalni opori, se je mučil nad vesli, kot je mogel.

»Trdno se drži!« mu je vpil ded, da ga je bilo ob živžiganju vetra komaj čuti od enega kraja barke do drugega. »Trdno se drži, Aleš!«

»Da, ded, da!« je odgovoril dečko.

»Se li bojiš?« mu je dejal Tone.

»Ne,« je ded zanj odgovoril. »Priporočimo se samo Bogu.«

»Za svetega hudirjal! Tu bi bile potrebne roke iz železa, kot parni stroj. Morje nas zmaga,« je vzkliknil Tone, s sopočimi prsi. Ded je umolknil in prisluhnil so viharju.

»Zdej mora biti mati na obrežju in gleda, če se vračamo,« je nato rekel Aleš.

»Pusti zdej mater. Bolje je, da nanjo ne misliš,« je dodal ded.

»Kje smo zdaj?« je vprašal Tone po zopetnem dolgem premoru, ki mu je pohajala sapa od utrujenosti.

»V božjih rokah,« je odgovoril ded.

»Pustite me tedaj, da jočem! je vzkliknil Aleš, ki ni mogel več. Pričel je vreščati in glasno klicati mater sredi trušča vetra in morja. In nihče se ga ni upal več zmerjati.

»Zaman prepevaš, nihče te ne čuje in bolje je, da si tiho,« mu je končno dejal brat, s

spremenjenim glasom, da ni bilo niti njega več spoznati. »Molči, kajti zdaj to početje ni dobro, ne zate, ne za ostale.«

»Jadro!« je zapovedal gospodar Tone.

»Okreni krmilo k severovzhodnemu vetru in nato k božji volji!«

Veter je močno nasprotoval premiku, toda v petih minutah, je bilo jadro zvito in »Previdnost« je pričela skakati po vrhovih valov, nagnjena v stran kot ranjena ptica. Nevolje so se vsi držali na eni strani, oprijemajoči se ograje. V tistem trenutku nihče ni dihal, kajti ko morje govori na tak način, človek nima poguma, da bi odprl usta.

Gospodar Tone je dejal samo: »Ob tem času moljijo tam doli za nas rožni venec.«

In drugega niso pripomnili, medtem ko so brzeli z vetrom in z valovi skozi noč, ki se je nenadoma spustila črna kot smola.

»Svetilka na pomolu, ali jo vidite?« je zavpil Tone.

»Naravnost! Naravnost! Ni to svetilka na pomolu. Plovemo v kleči. Nategni! Nategni!« je vpil gospodar Tone.

»Ne morem nategniti! Vrv je mokra.« Nož, Aleš, nož,« je odgovoril Tone z glasom, ki sta ga dušila vihar in napor.

»Prereži, hitro prereži.«

V tem trenutku so začuli pok: »Previdnost«, ki je bila popred nagnjena na bok, se je dvignila kot vzmet in za malo da ni vrgla vseh v morje. Drog je skupaj z jadrom padel na barko, zlomljen kot slamnata bilka. Tedaj so zaslišali glas, ki je zakriknil: »Joje!« kot nekdo, ki umira.

»Kdo? Kdo vpije?« je vprašal Tone pomagajoč si z zobmi in nožem, da bi prerezal vezi

jadra, ki je bilo z drogom padlo na barko in je vse prekrivalo. Nenadoma ga je sunek vetra iztrgal in živžigje odnesel. Tedaj sta oba brata mogla do kraja odstraniti štrcelj droga in ga vreči v morje. Barka se je vzravnila, gospodar Tone pa, on se ni vzravnil in ni več odgovarjal Tonetu, ki ga je klical. Ko morje in veter skupaj rjoveta, ni ničesar strašnejšega, kot če ni slišati odgovora na glas, ki kliče.

»Ded, ded!« je vpil tudi Aleš in ker ništa ničesar več čula, so se obema bratoma jezili lasje na glavi, kot da bi bili živi. Noč je bila tako črna, da ni bilo videti z enega kraja »Previdnosti« na drugi, tako da Aleš ni več plakal od groze. Ded je bil zlekcnjen na dnu barke, z razbito glavo. Končno ga je Tone tipaje našel in se mu je zdelo, da je mrtev, ker ni dihal in se ni prav nič genil. Krmilni drog je butal sem in tja, medtem ko je barka poskakovala v zrak in se pogrezala.

»Ah! Sveti Frančišek Pavlanski! Ah! Blaženi sveti Frančišek! sta vpila oba dečka, ker ništa vedela, kaj jima je napraviti.

Usmiljeni sveti Frančišek ju je čul, ko je v viharju hodil na pomoč svojim vdanim in razprostril je svoj plašč pod »Previdnost«, vprav ko je bila na tem, da se zdribo kot orehova lupina ob »golobji kleči«, pod carinsko stražnico. Barka je poskočila na kleč kot žrebe in je padla navpič, s kljunom navzdol.

»Pogum, pogum!« so jima vpile obalne straže in tekale sem in tja s svetilkami, da bi vrgle vrvi. »Mi smo tu! Bodite pogumni!« Nazadnje je vrv padla poprek »Previdnosti«, ki je drgetala kot list in je udarila Toneta vprav v obraz, hujske kot udarec z bičem, toda v tistem trenutku se mu je to zdelo prijetnejše od božanja.